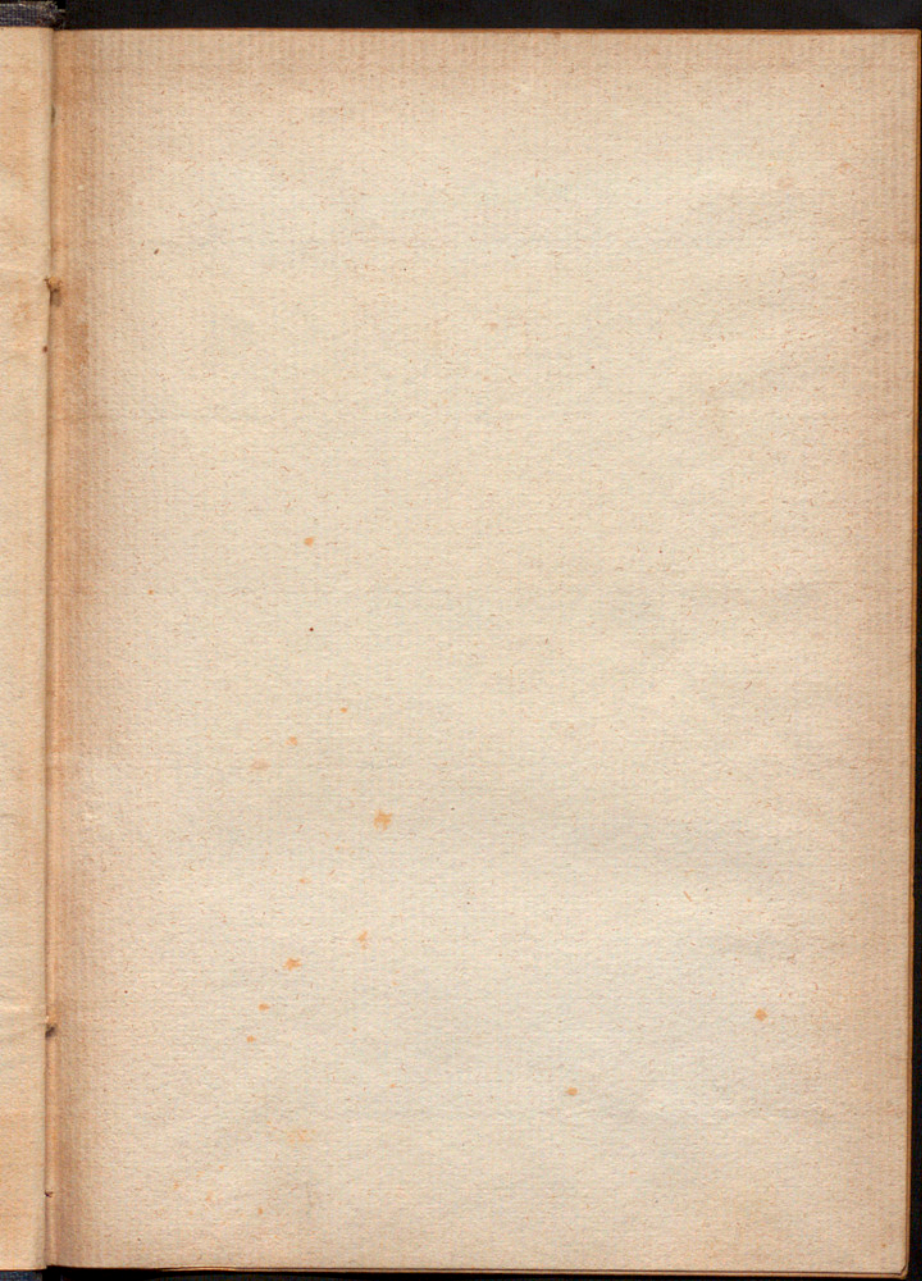
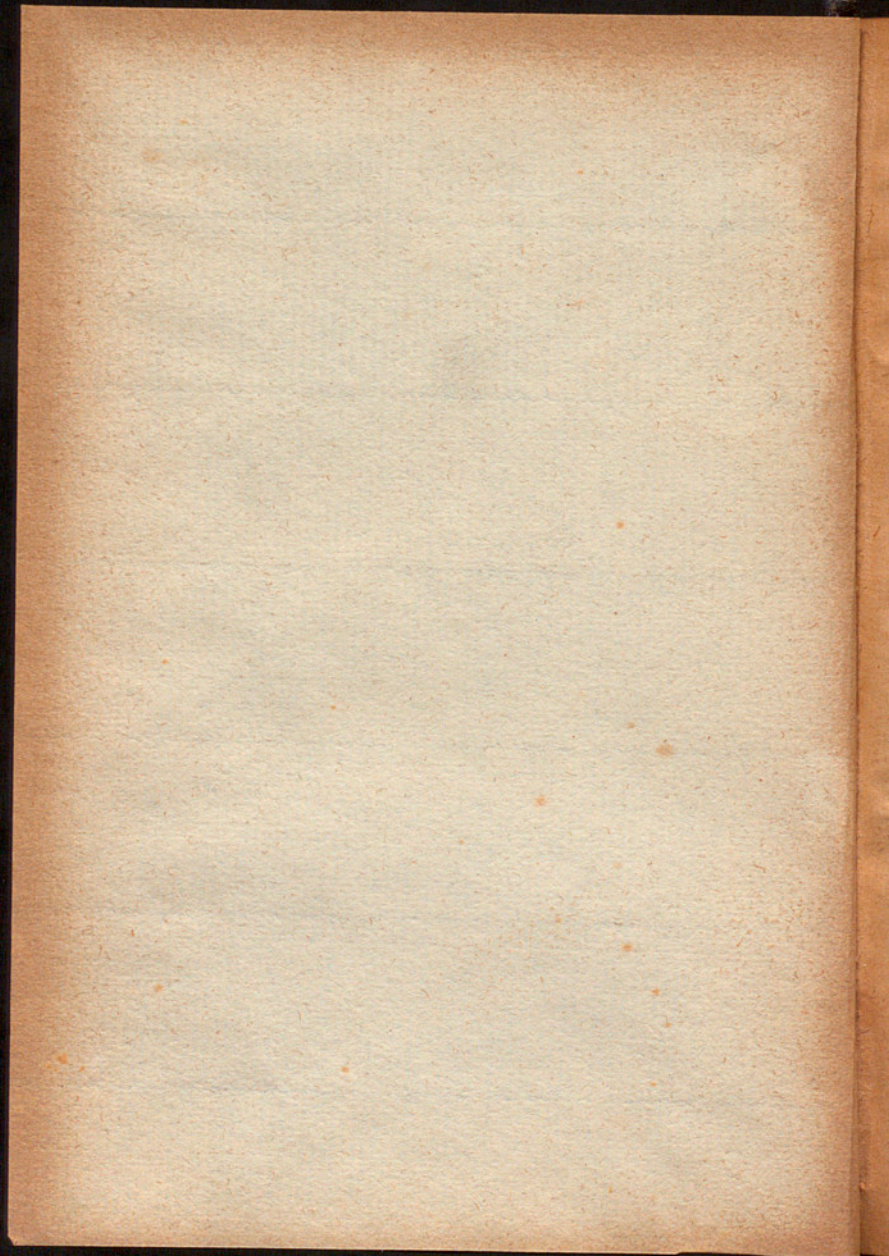

J. G. y C.

DOS EPISODIS VIGATANS

MiG / 9.8.24.2981 / : HIS (16) 1911. GUD

DOS EPISODIS VIGATANS

BOOKS BY ERIC ARONSON

VIOLIN

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60607

1974
PRINTED IN GREAT BRITAIN
BY THE UNIVERSITY PRESS, CAMBRIDGE

GUARDOL I JUNILL (1911.3)

DOS EPISODIS VIGATANS

VINGUDA DEL ARXIDUCH CARLES D'AUSTRIA
LA BATALLA DE VICH

VICH
IMPREMPTA G. PORTAVELLA
Gelada, 35 y 37
MCMXI

AB LLICENCIA ECLESÍÁSTICA

Vinguda del Arxiduch Carles d'Àustria

A VICH

Mort el Rey Carles II, el dia de Tots-Sants de 1700, quedà plantejada dintre Espanya la sempre terrible qüestió de qui devia succehirlo, si un príncep de la casa francesa de Borbó o un de la dinastia y arrel austriaca. Felip de Borbó, designat pel darrer testament del Rey Carles, fou acceptat en nostra terra per la força de les circumstancies, puix que'ls catalans tenian massa agres recorts de lo que ab ells havian fet els francesos; però tant aviat com se vege que la casa austriaca, ajudada activament per Inglaterra, anava a presentar l'Arxiduch Carles enfront del Borbó per disputar l'herencia de la familia, els vi-

gatans ab entusiasme gran acceptaren al que ells anomenaven Rey Carles III. Aixís a 20 de Juny de 1795 en Domingo Parera de nostra Ciutat ab l'Antoni de Paguera que portava la representació dels barcelonins firmá a Génova l'al·liança ab Inglaterra. Aquest fet alentá als vigatans que moguts principalment per en Jaume Puig y Sorribes començaren a moures fins al punt de posar en gran intranquilitat al lloch-tinent Capitá General Francesch de Velasco, que no fiantse den Puig li havia ja posat el *veto* per poguer esser elegit conceller de Vich. Els concellers de nostra Ciutat se trobavan impotents per resistir al moviment popular en favor de Carles III, però no gosavan fer res, puix per una part el Velasco els havia negat tota relació d'amistat ab tot y que en 30 de Juliol del dit any 1705 feyan constar en acta del llibre d'acorts «de no voler ni consentir en ninguna de las maneres macular sa innata fidelitat a son Rey y Senyor Natural» (Felip V); y per altra se trobavan ab l'esperit del poble que's movia obertament pel Arxiduch y s'apoderava de les armes y municions de la Ciutat y fins del bestiar destinat al consum públich. Per ço ab la vinguda d'una

partida armada no costà res a la Ciutat entregarse oficialment y sens dificultat als partidaris del Arxiduch el dia 1 de Setembre, tres dies després que aquest havia desembarcat a les platjes de Mataró.

Desde aleshores la causa de Carles III adquirí gran preponderancia per tot Catalunya; Barcelona tingué d'acceptar el nou Rey, rendintse el dia 3 d'Octubre y quedant desde'l dia 7 de Novembre convertida en cort del Arxiduch. El poble quedá en general afecte a Carles III, però no aixís part de la noblesa qu'en els llocs ahont hi tenia influencia no deixá de mostrarse contraria a la causa que era ja de la terra catalana.

Les armes austriagues tingueren sort desigual, venint a finals de 1709 y principis del 1710 a estar en gran preponderancia. Aleshores es quan el Rey Carles III decidí visitar Gerona y Vich. A Girona hi arribá el dia 14 de Janer de 1710 y per Hostalrich se dirigí a Centellas, ahont s'hostatjà el dia 21, per venir l'endemà a Vich.

La narració de l'entrada y estada del Rey a Vich está continguda en dues relacions que han quedat manuscrites entre'ls papers de la Secretaria Capitular y en el llibre 28 d'acorts de nostre Concell,

guardat en l'Arxiu Municipal, relacions contemporànies y que tenen un remarcable interès històric. Els dos manuscrits han permanescut fins ara sens esser donats a l'estampa, però no eran del tot desconeguts, puix que'l primer fou llegit en una sessió que la societat *Catalunya Vella* celebrà quan tenia el seti social en la casa ahont s'allotjà l'Arxiduch, y l'altre havia sigut comunicat al Circol Literari anys avans per l'entusiasta D. Joseph Serra y Campdelacreu. Aixís y tot, en certa manera les relacions son inédites y per ço hem cregut que ab solament donarles a l'estampa podia ferse una apropiada commemoració centenar de la vinguda del Rey Carles III a Vich.

La relació de la secretaria Capitular té, com es natural, gran abundancia de pormenors referents als actes religiosos y a tot lo en que intervingué el Capítol de Canonges, puix que aleshores hi havia Sede vacant, ab tot y que Felip V havia fet ja nomenament de Bisbe electe. La crònica del Arxiu Municipal té més detalls de caràcter civil y aixís les dues relacions se completan y confirman.

Al publicar la primera fem avinent que sols ens hem permès dotarla de puntuació que la fa més intel·ligible.

†
JHS

VINGUDA DE LA MAGESTAT DE CARLOS 3. REY DE
LAS ESPAÑAS A LA CIUTAT DE VICH

Ad futuram rei memoriam.

Dijous als 16 Janer 1710 després del ofici Conventual se llegí en Capítol carta del molt Ilustre Señor D. Ramon de Vilana Perlas en la qual manifestava a dit Capítol, que lo Rey nostre Senyor Carlos 3.er (que Deu guardi) era en la Ciutat de Gerona, y que en breu seria en la Ciutat de Vich, y perxó que dit Capítol se previngués per complimentarlo.

PENDRER NOTICIAS.—FER COMISSIONS

Y dit Capítol resolgué, que luego se procurassen inquirir noticias, com se

debia aportar en est cas tant lustrós, y dita carta se manifestá a la Ilustre Ciutat per medi dels Doctors Canonges Jacinto Alberch y Narcís Saleta; y luego entraren en dit Capítol los Señors Jacinto Says, Ciudadá honrat de Vich, y Dr. en Medicina, Ignasi Moreta, per part de dita Ciutat, y posaren en ma del Capítol carta del dit Senyor Vilana Perlas en la qual similmént manifestava a dita Ciutat, que la Magestat se dignava venir en breu a ella; y llegida dita carta, y aventse complimentat dits Senyors, estos se despediren de Capítol. Y se recomaná pendrer noticias.

Dissapte a 18 arriba propri de Gerona aportant cartas de individuos avia dit Capítol recomenat a particulars les escrivuessen, y saber com se avian portat en aquella Catedral en lo recibimént de S. Magestat. Y lo Capítol resolgué inseguir lo ordre, y modo havian executat en dita Iglesia, y elegí per anar a dar embaxada a Sa Magestat, quant arribés en Centellas als Doctors y Canonges Comuners Esteve Ferrer, y Yvo Cassañes, y als Doctors y Canonges Jaume Alberch y Narcís Saleta; y a la tarde enviá al Reverent Joseph Rexach Prevere y Sagristá de la present Iglesia a Barcelona

remés al Ilustre Señor Ardiaca Dr. Andreu Foix ab carta per lo Ilustre Capítol de Barcelona per prevenir colgaduras, y lo Doser del Ilustríssim Señor Bisbe de Barcelona, los quals Ilustres Señors afavoriren ab tota galanteria y puntualitat.

Així mateix feu Comissió ab els Doctors y Canonges Salvador Riera, y Joan Baptista Barnils perque cuidessen de adornar la Catedral; los quals nit y día y en lo temps sobrava se aplicaren ab tot conato en fer limpiar tota la Catedral, Capellas, claustres nous, y debaix, y la Rodona: y feren treurer fora lo faristol gran del cor posanthi un de portatil per oficiar, y los dos banchs ajustats al Portal de la Sagristia major, y los dos banchs de la Ciutat, que estavan al Cruzero y lo Pulpit; en lo Presbiteri se feu un tablado desde la reixa a la penúltima grada del altar major que donés lloch per obrir, y tencar dita reixa, y aixís tot lo Presbiteri en lo paviment era igual. Sobre dit tablado devant lo portal de la Sagristia, y de llarch arribava dos palms prop de la reixa; y del Pilastre ahont es lo angel se feu també un tablado de un palm de alt, y tan ample que en ell pogués estar lo Doser, y Fal-

distori de Sa Magestat. Y perque en lo temps estigués Sa Magestat baix dit Doser nos podia entrar ni eixir en dita Sagristia, perxó tot lo necessari fos menester de aquella estava previngut tras del altar major y en la part del Evangeli se prepará un altar devant la porta del Sacrari en la cual La Magestat desde dit Faldistori pogués oir dos Missas resades mentres se diria la Missa Conventual, dientsela quan estava fora dit Doser per estar patent lo Santissim.

ADORNO DE LA CATEDRAL

La Catedral per dins estava adornada del modo següent a saber: lo remato del altar major avia un Avet proporcionat, y en cima d'ell una atxa, sobre lo remato de cada armari ahont antigament estavan las Santas Reliquias, havia un altre Avet proporcionat. En mitx de cada hu de dits dos Avets, y del dels mitx havia dos Atxas, y diferents ramas de Avets, y tot junt feya linda prespectiva. Lo Altar major estava parat ab Dosers com lo dia de Nadal, ab ampaliada major, y per remato la sacra Imatge de la Concepció, y mes avall ab disposició que lo celebrant pogués comodament

pendrer lo Verigle per donar la Benedicció finida la Conventual.

ADORNO DEL PRESBITERI

Desde l'altar major de la part del Evangeli fins a la Capella de Sant Pau estavan pendens uns Brocarillos de la Capella de Sant Olaguer de Barcelona, y així mateix de la part de la Epistola fins al entrar a la Capella de Sant Miquel. Devant dit Portal de la Sagristia estava dit Doser Espaldero, y Faldistori de Sa Magestat; prop la reixa dos tamborets, y Vers dit altar petit altre tamboret per assentarse tres Grandes, y prop lo Pilastre del Angel, a la part de la Epistola, un altre tamboret per assentar-se lo Ilustre Señor D. Joan Butsi, Capellá major de Sa Magestat y en lo puesto de las tres Cadeiras del celebrant, y Diacas, un banch de Espatlleras, lo qual banch, y tamborets estavan cuberts de tafeta. En dit Altar devant lo portal del Sagrari estava lo Doser de tissó de la Minerva, baix ell una Imatge del Sant Cristo, Sacra, Lavabo, y Evangeli de Sant Joan, tot sobradaurat, y quatre Candaleros de Plata y en cada un, un ciri de cera blanca de pes una lliura. Y en dit altar ma-

jor dotze ciris de cera blanca, quiscu de pes una lliura, que tot junt apareixia un Cel. Tot lo Presbiteri estava cubert de Alfombras, y lo Teatro hont estava Sa Magestat cubert de riquissims tapetes. Las cortinas dels dos Pilastres eran de finas sedas Carmesinas, y sobre dits Pilastres havian Candeleros de plata ab sos ciris com en lo dia del Corpus. En dit Presbiteri desde lo alt estava pendent apropió lo Pendó de la Minerva que servia de gran adorno.

CANTORIA

Desde la reixa del altar major fins (de la part de la Epistola) a 8 pasos vers la escala del Sepulcre havia un tablado en que estigué tota la Cantoria, Arpa y clarissíbol (sens tocar la orgue) que ab cinch cantors Furasters fou mol suau, y agradable.

ADORNO DEL CRUSERO, Y BOVEDA

Desde dita reixa fins al Portal Major, desde lo alt estaban pendens sinch Banderas de las Confrarias, y una en cada part del Crusero totes apropió de dit Pendó de la Minerva. De la trona del Evangeli fins a mitx Portal prop la Ca-

pellà de Sant Andreu, estava pendent un rich Brocarillo, y aixís mateix al altre part fins prop la escala del Sspulcre, a correspondencia. Dins lo cor desdel Legender fins fora de la reixa del mateix Cor tot integrament de cada part estavan pendens, a correspondencia, Colgaduras de Seda entreveradas de color Blau y Groch y lo Paviment tot ben estorat.

ADORNO DEL COR, ANTICORO Y 4 ROTLLOS

En cada reixa de dit Cor havia dos atxas, a la trona dels Evangelis una atxa y una al altra part, tot apropiació. Del Anticoro, ultra de estar la imatge de Sant Pere adornada com en lo dia de la sua festa, estavan pendents Colgaduras de Seda, així mateix desde la escala que munta a la obra nova de Sant Bernat, y de la part de Nostra Señora del Cor, y del Balustre demunt del Portal major, que tot junt era un florit Maig, y festiu aplauso. Todas las Capellas estavan adornadas, qualmenos; las que foran mes adornades foren las de Sant Bernat de Sant Benet. de Santa Escolastica, de las fonts Baptismals, y de la Santissima Trinitat,

Los quatre Rotllos estavan integrament Plateats, y en cada hu estava pendent un hermós Globo de or Barberi y en cada ciri del rededor una estela del meteix or, y que ab tans ciris com cambian en cada rotllo junt era etxis de la vista y era digne de admiració que fins Sa Magestat aplaudi lo adorno de la Catedral.

ADORNO FORA DE LA CATEDRAL Y CAMPANAR

Dita Catedral pera fora estava adornada, que devant del Portal major en cada part a distancia proporcionada estava plantat un Avet proporcionat. Las columnas de dit Portal estavan enllassadas de ramas de Avet, y lo sobreportal ab tal primor que apareixia un deliciós Maig; y en lo mes alt sobre dit Portal estava pendent una Bandera, y de cada part prop cada torre del avis un Estandart, y en los intermedis de las torres y en la part dels Claustres vers al Palacio tantas llanternas com podian estar. En cim de la Gabia del Campanar havia un Avet proporcionat ab dos Estandarts enarbolats de bermell y altre de blanch, y tota la dita Gabia circuïda ab molt primor de ramas de Avet de la qual

Gabia eixian vuyt astas de cada una de las quals extra-pendent un gran Pom de paper per servir de Llanterna y de cada part del Campanar estavan pendants dos poms, que junts eran vuit també per servir de llanternas. Tot lo demés del Campanar eran llanternas de Paper y ab las referidas eran 500 llanternas, y las tres nits de lluminarias fou vista molt plausible y celebrada.

CUMPLIMENTAR A SA MAGESTAT EN CENTELLAS

Dimars a 21 per la tarde dits D. D. Canonges Ferrer y Cassañes, com Comoners, en compañía de dits D. D. Canonges Alberch y Saleta, associats cada hu de un Capellá, Patge y fadri, anaren a la Vila de Centellas a complimentar de part del Ilustre Capítol, a Sa Magestat (que era arribat a fer nit en dita Vila) vestits antes de llarch, y foren molt ben rebuts y lo dia següent al matí foren tornats a 9 horas, havent petit recio fret al anar y venir, pero ab molt gust per funció tant lustrosa.

Dimecres a 22 venint La Magestat de Vila de Centelles a Vich prop del hostel den Valls lo cavall en que anava lliscá, Sa Magestat caygué, y rebé colp al tur-

mell del peu dret; y gracies al Rey de la gloria no fou cosa de cuidado, ens bé pronostich de sa major exaltació, com succehí ab lo Apostol Sant Pau de sa cayguda de cavall.

ARRIBO DE SA MAGESTAT

Arribá sa Magestat per lo Prat de la Riera, rambla de Sant Domingo, Devalladas, y Portal de Gurb, a son Real Palacio magestuosament previngut en la casa del General, y de Mascaró situades en la Plassa del Mercadal, a dos quarts per les dotze de la matinada, avent asistit tant concurs del Poble proclamant viva, viva Carlos tercer, que Sa Magestat arribant a les Devalladas (segons se referi) plorá de ternura, y alegría experimentant tant consuelo, y regosijo de sos fiels Vassalls. Al entrar Sa Magestat al Mercadal, dos cobles de Ministrils molt destres, un de Olot altra de Vich, aquella devant casa Graell, y aquesta a la part de mitjdia en proporcionada correspondencia tocaren plausibles, y extraordinaris tonillos, continuant axí tota la tarde per entretenir al poble.

CORONELA PER GUARDA DE SA MAGESTAT

La Ciutat tingué previnguda una Co-

ronela de sexanta homens armats ab sos Capitans, y Oficiais per Guarda de Sa Magestat, a la qual en companyia dels Illustres Señors Consellers reberen devant dit Paladio, estant dits Señors Consells prop lo Portal de aquell.

BESAMA DEL ILLUSTRE CAPITOL

A les 5. Coadjutors, y lo Señor Dega Massia tots vestits de Lloba y Beca de Seda anaren a Besar la mà a Sa Magestat. Partiren de la Capella del Sant Esperit preceint lo Vadell, y després lo Dr. Bonaventura Bru Pbre., ab vara o insignia de Mestre de Ceremonies, luego seguia lo molt Illustre Señor D. Jaime de Cortada Ardiaca, y Canonge, com a cap del Capitol associat a mà dreta del Illustre Señor D. Joseph Bosch, y Prat Sagristá major, y Canonge, e Inquisidor, y a mà esquerra del Illustre D. Joan Massiá Degá, y els demes Señors Capitulars, seguian fent dos ales, o, fileres per orde de antiguitat en distancia proporcionada: Passaren per la plassa de Santa Maria, carrer de Sant Hipólit, Llotge, y Mercadal, ab tal gravetat, y modestia, que tot lo Poble, que era molt numeros, resta admirat de tan bella vis-

ta. Estant Sa Magestat assentat en son Rey al Solio baix de riquissim Docer entrant ab dit orde, fent tres reverencies a Sa Magestat, dit Señor Ardiaca estant en mitg de dits collaterals, feu una breu, y molt docta oració en llengua Española la qual contenia tres punts; so es donarli gracias de aver patit immens trevall en venir de part tant distant, com es lo Imperi, a ser nostre amantíssim Pare, Rey, y Señor: de avernos en Octubre pròxim passat defensat ab tota puntualitat de nostres enemichs, y de averse dignat honrarnos, y alegrarnos ab sa Rey al Persona. Finida dita oració besá la mà de Sa Magestat, y axí per llur antiguitat els demés, fent tanbe tres reverencies al retirarse. Y sen tornaren per lo carrer de la riera, de Sant Just, de Sant Hipòlit, y de la Remada, y se disgregaren allí de hont havian partit, ab aplauso universal. A las vuit horas de la nit se tirá un Castell de foch sobre la font del Mercadall, que fou rica vista. Y aqueixa nit ab las següents hagué tals lluminarias en lo Mercadal, plassas, carrers, ramblas, campanar de la Seu, sobre portal major, torres del Avis, y part del claustro, que mira al Palacio del Señor Bisbe, que aparegué la nit, vertida en dia.

Dijous a 23 Matinada y tarde dits Ministrils ab diferents y suaus tonillos entretenian al Poble, y a 2 quarts de sinch per la tarde la Universitat literaria, composta dels tres Illustres Collegis Theologia, Lleys, y Filosofia, que junts eran 54 Doctors, ab Capirots, y Borlas, aná a besar la ma a Sa Magestat. Lo Illustre D. Ivo Cassañes Canonge Capella de honor, y Predicador de Sa Magestat com a Rector de dita Universitat anava vestit ab Lloba y Beca associat a ma dreta del Dr. Joseph Ordines Dega del Collegi de Theologia, y a la esquerra, del Dr. Joan Estevanell, Degà del Collegi de Lleys; los demès fent dos alas o fileras per orde de antiguitat. Partiren de dita Universitat seguint al Vadell del Estudi, que servia de Guió, passaren per dit carrer de Sant Hipólit y Llotge anant la ala dels Theolechs a ma dreta, los de lleys a ma esquerra, y los Filosops igualment repartits en últim lloch de ditas fileras, tots ab deguda proporció, o distancia ab gravetat, y modestia; arribant devant de Sa Magestat avent fet tots tres reverencias, dit Cassanyes estant en mitg de dits sos collaterals, feu una oració en llengua Española, que durà poch mes de un quart molt docta, y agradable, la

qual en substancia contenia: Que los Egipcios per mostrar sa grahitut al Emperador Julio Cesar formaren un Gero-glifich, es a saber una Pirámida en cima de la qual avia un Ull, poch mes avall un Globo, despues unas espigas de blat, una Espasa, y un ram de Oliva. La Columna, o Pirámida simbolisava la alta Magestat de tant gran Emperador, lo Ull, denotava la vigilancia tenia en governar be sos Vassalls, lo Globo era señal de que era Señor de tot lo mon, las espigas de blat designavan la providencia de que no faltas lo necessari de sustento en los Pobles. La espasa la rectitut de sa Justicia, y la oliva la fecunditat de sa clemencia; las quals circunstancias admirablement aplica a la Magestat de nostre Rey y Señor Carlos 3.er en acció de gracias dels favors ha fet sa Magestat a la Universitat de Vich, y també hi añadió una aguila imperial, que ab sas alas cubre sos fills, y los defensa de sos enemichs; en acció de gracias de avernos poch ha defensat ab tota puntualitat del enemich: Suplicant a la Magestat Divina li done la successió en que tots interessam ab molta vida, y salut per conservarnos baix son Paternal amor. Finita dita oració li besá là ma, y axi los

demes per llur orde de antiguitat fent tambe tres reverencias al retirarse. Sen tornaren per lo carrer dels Serrallers; Sant Sadurní, Sant Miquell y se disgregaren en dita Universitat ab gran aplaso, y alabansas del Poble: tornantsen, al passar al Mercadal, Sa Magestat isque al Balcó, gustant de veurer un congrés tant lluit, que ab la varietat de Borlas, y Capirots aparexia un florit Maig, y lo Poble cridá molts viva, Viva nostre Rey, y Señor Carlos tercer. A las vuyt de la nit se tirá altre Castell de foch que aná millor que lo primer, se proseguí la nit en balladas.

OFFICI SOLEMNE EN LA CATEDRAL

Divendres a 24 alas onse de la Matinada Sa Magestat aná a oir lo offici de la Catedral la qual estava tota sembradá de plantas odoríferas, que exalavan fragancias: antes de comensarse lo ofici se llevá lo Docer, quedant lo Espaldero per estar patent lo Santissim Sagrament, lo qual fou de Sanctissimo Sacramento. Lo Illustre Sr. D. Jaume Cortada Ardiaca digué la Missa; lo Dr. Canonge Joseph Grañó feu de Preste, o, Caper, lo Dr. Canonge Francisco Poquí, de Diaca, y

lo Dr. Canonge Felix Boxeda de Subdiaca, perque se entengué que sa Magestat gustava que los officiants fossen los mes ancians de Capitoli; Partiren del Secra-ri revestits ab lo tern de Brocat, aportant dit Señor Ardiaca la Vera Creu ab Capa pluvial, se entretingueren en lo Cor fins que Sa Magestat ab sa comitiva arribá prop la plassa de Santa Maria venint a cavall per lo Carrer de la Remada; luego preceint los Ganfarons, y Bandera de Sant Pere inseguintla los Capitulars fent dos alas arribaren a la escala del fossar prop la font, y en lo fossar avia estesa una gran alfombra de color Carmesi, que cobria los dos primers grahons, y sobre aqueix extrem una almoada del mateix color. Eran presents los Illustres Señors Consellers ab lo talam de la Ciutat, y molta noblesa.

RECIBIMENT DE SA MAGESTAT AL VENIR

A LA CATEDRAL

Sa Magestat se apea, y agenollat sobre dita Almoada dit Señor Ardiaca li doná a besar dita Vera Creu, y luego se partiren dits officiants, Canonges Clero y Bandera vers la Seu, sens cantar ni dit cosa; al arribar dins dita Seu dit Se-

ñor Ardiaca ab lo Hisopo doná aigua beneita a Sa Magestat, y se proseguí dita professó fent los Señors Capitulars, passant per dins del Cor fins al peu de la rexa del Presbiteri: Arribats dit oficiants devant del altar major (patent lo Santíssim, y Sa Majestat en dit Solio, tenint prop a ma dreta son immediat Asistent, y prop lo Portal de la reixa dos Grandes, y a ma esquerra un altra Grande, y lo Illustre Dr. Joan Butzi prop lo Pilastre de la Epistola, y los quatre consellers en son Banch, arribaren al Cor los quatre Bordoners majors a entonar ab al Señor Ardiaca lo Te Deum y la Cantoria lo proseguí, ab gran melodia, y suavitat y no se permite estar altra persona en dit Presbiteri, sino dos Sagretaris per lo que fos menester.

DEVOTÍSSIM EXEMPE DE SA MAGESTAT

Y finit dit Te Deum luego se comensá dit ofici solemne, estant sempre Sa Magestat, Grandes, y Concellers agenollats, excepto al cantar lo Evangeli. Y Sa Magestat en tot lo ofici tingué prop sinch llibres petits, y de tant en tant llegia un, o altre de aquells. Y dits Grandes tenian lo Rosari en las mans.

ADVERTENCIAS PARTICULARS ALS CELEBRANTS

Dit Señor Butzi ante omnia, adverti al celebrant y sos Asistents de algunas ceremonias particulares, es a saber: que todas las genuflexions que farian junts las fessen ab tota uniformitat, que la Epistola se cantes en lo lloch hont se canta en los finals; lo Evangeli devant Sa Magestat, que immediatament de cantat lo Preste donés a besar a Sa Magestat lo Evangeli ab altre Missal molt curios (havent antes dit Butzi ab cert paño fregat lo Evangeli) y dit Preste al donarli a besar fes no mes que un petit señal de reverencia ab lo cap dient: ecce Sanctum Evangelium Secundum Joannem; En avent dit: et homo factus est, lo Diacanes a cercar los Corpòrals, y estendrerlos sobre del Altar: y luego lo Subdiacanas a cercar lo Calzer, y que cantantse lo Credo los oficians estiguessen assentats en dit llur banch, y al homo factus est nos moguessen, si sols fer inclinació de cap. Finit dit Evangeli lo Diaca sols incensá lo Santíssim, y las vegadas que agué de insensar al celebrant este se posava al corn de la Epistola fora del altar. Luego que lo celebrant hagué fet la

oblata, y acabat lo insensar lo altar lo Diaca doná la Patena al Subdiaca, axí com ordinariament se li sol donar dits los Sanctus. Y finida dita oblata, sols se insensa al Celebrant estant al corn de la Epistola fora del altar. Al dar la Pau lo Celebrant la doná al Preste, y este ab tovallola prengué del altar una Pau de or molt adornada de Pedras preciosas (la qual era de Sa Magestat) y la porta a besar a Sa Magestat, aventla antes fregada dit Señor Butzi ab un tafeta, fent dit Preste a Sa Magestat una petita reverencia ab lo cap antes, y després; y tornat al Altar digne Pax tecum al Diaca, y este al Subdiaca, y no se doná als demes; No se canta villancico algu, ni hagne Sermo, perque dins lo espai de una hora hagué de ser comensat, y finit lo ofici; axí que al Dominus Vobiscum, y Amen, la Cantoria responia a cant de orgue ab mes brevedat, que no se acostuma a cant pla. Mentres se digue dit ofici, al comensarse lo Confessor de Sa Magestat li celebrá Missa resada en dit altar petit; finida la qual, luego en dit Altar petit li celebrá altra Missa resada lo Señor Canonge Miquel Barnils.

Per la tarde se corregueren toros. A las 6 de la tarde sexanta Rectors anaren a besar le ma a Sa Magestat, partint de la Iglesia de la Rodona ab Manteu, y Bonete, y moltas atxas encesas, per lo carrer de Sant Hipolit, y Llotge, fent dos alas, tot devant anava un Capellá, a modo de Vadell, luego seguía lo Dr. Agustí Vinader, Reclor de Taradell, asociat dels dos Rectors mes Vells, feu la oració breu y per llur orde besaren la ma a Sa Magestat; y a 2 quarts per la set de la nit 122 Preveres residents de la Catedral, ab manteu y Bonete, ab moltas atxas encesas, fent lo mateix Camí. Lo Reverent Felix Vila, Capbrever Major en lo cap, asociat de dos Residents dels mes antichs, fent los demes dos alas, lo dit Capbrever Major feu sa breu oració, y besama y per orde de dos en dos los demés. A 8 de la nit se tirá lo castell de foch molt millor que los dos primers. Y los miñons corrent cremaren per lo Mercadal un sens fi de escombras ab gran mostra y jubilo de alegría; y per ser Divendres no hague balladas: Avent acudit en dit offici un concurs

tant gran, que no cabia dins la Catedral.

Dissapte 25 Sa Magestat no hisque de Palacio. La Matinada se passa en apassibles tonillos dels Ministrils, y la tarde, y nit en balladas en lo Mercadal.

REGALO SINGULAR

Diumenge 26 a, las onse de la Matinada Sa Magestat aná al Carme hont si digue dos Missas resadas, la una de son Confessor, altre del Sr. Dr. Butzi. En la tarde, y nit lo Poble dona brincos de alegría al eco dels Ministrils. Y los jurats de la vegaria per la tarde, associats del Señor Veguer, muntaren a besar la ma a Sa Magestat, aventli fet antecedenment un regalo de sis Vadellas, 12 Moltons, 100 parells de Capons, molts parells de Perdius y Conills, y un quintar de lindos formatges lo qual regalo Sa Magestat mana lo Portassen en Barcelona a la Reyna Nostra Señora la qual mostra ferne tota estimació.

Dilluns a 27 Sa Magestat no hisque de Palacio; la Matinada dits Ministrils ab suaus tonillos entretingueren lo Poble: a la tarde se corregueren toros, y la nit fou regosijada ab alegres balls.

Dimars 23 a 11 de la matinada, Sa Magestat aná a ta Catedral a oir lo Ofici. Los Señors Concellers lo reberen en la Escala del fossar prop la Font de Santa María sens talem. Lo celebrant ab sos Asistents (que foren los mateixos del dia 24) vestits ab lo tern de Llama blanca lo reberen dins lo portal major de la Catedral, y lo Señor Ardiaca ab lo hisopo li dona aygua beneyta y los Señors Canonges fent dos alas anaren devant fins al peu de las gradas de la rexa del altar major. Arribat lo celebrant ab sos Dia-cas a dit Altar major, feta ab gran uniformitat reverencia al Santissim, entran al Sagrari, a posarse lo celebrant la Casulla (que antes portava capa pluvial), y luego tornats a dit altar Major se comensá lo ofici (ut supra die 24). Y luego lo Confessor de Sa Magestat li digué Missa resada en dit Altar petit, y altra lo Señor Canonge Cassañes. Y dit Señor Butzi finit dit Ofici alabá al celebrant, y sos Asistents, dient que lo avian hecho bellisimamente. Per la tarde hague brincos de alegría al Eco dels Ministrils. En

la nit primorosas Correrias a cavall en lo Mercadal, ab gran lluminaria de graeras que fou linda vista.

PARTIDA DE SA MAGESTAT PER BARCELONA

Dimecres a 23 Sa Magestat aná a oir Missa al Carme. Son Confessor digué una, luego Butzi un altra, totas resadas. Los Señors Consellers lo aguardaren a la Porta de la Iglesia fins que muntá al Cotxe a 11 de la Matinada, seguintlo molts altres cotxes ab sa comitiva a dinar en Centellas. Anasen molt alegre, y content mostrant grandissim jubilo lo Poble innumerable. Y tots los demes dias en la nit, hague sarau en una o altra casa de Señors, ahont la comitiva de Sa Magestat gustá molt dels agasajos molts, sels feren, ab que se feren llenguas en alabansa de la Ciutat, havent al matí exit moltas gracias de sa Magestat.

GRACIAS FETAS PER SA MAGESTAT

Es a saber per la Ciutat titol de fidelissima. Al Dr. en Medicina Jaume Regas Conceller, en cap, y Dr. Pages y Canal titols de Cavallers. A D. T. Tort titol de

Marques. Al Sr. Francisco Comalada y Canovas, Anton Bergada, Francisco Morgades, Joseph Sala de Folgarolas y Señor Joseph Graell titols de Nobles. A Gabriel Ponsich, Christofol Riera, Botiguers, y al Dr. en Medicina Ignasi Moreta, y Joan Francesch Coromina, y Salles Notari titol de Ciutadans Honrats de Barcelona, a dits Dr. Jaume de Cortada Ardiaca, Dr. Canonge Poqui, y Dr. Canonge Salvador Riera titol de Capellans de honor de Sa Magestat, cuia Reyal Persona guarde Deu, y prospere felicissims anys en sa Major grandesa, com pot, y hem menester: ad majorem Dei gloriam Amen.

La relació feta per orde dels Concellers de Vich es com segueix:

ENARRACIO

DEL SUCCHEIT EN LA PRESENT CIUTAT AB LO ARRIBO

DEL SERENÍSSIM SEÑOR DON CARLOS TERCER

REY Y SEÑOR NOSTRE VUY FELISMENT REGNANT.

Als setse del mes de Janer any del senyor Mil set cents y deu los Illustres senyors Concellers reberen per expres, carta del Ilustre senyor Marques don Ramon de Vilana Perlas, Secretari del Rey nostre senyor (Deu lo guarde) ab la qual participa a dits senyors Concellers, que era tal lo amor, que sa Magestat aportaua a esta Ciutat, y sos Individuos, que perque poguessen tots gosar de Real Presencia, hauia delliberat venir personalment a ella, y que son arribo seria lo dia Vint y tres del mateix.

En continent de llegida dita carta, convocaren lo Concell, donant per proposicio y assumpto lo contexto de dita carta. Lo qual delliberà que los Illustres senyors Concellers tinguessen facultat, com sels dona per elegir sis, vuyt, o mes personas, aquellas quels apareixeria, las quals junt ab lo Illustre Consistori dels senyors Concellers poguessen elegir altras Juntas de personas, pera diligenciar y exequitar lo que convingues per tant glorios assumpto, ab plena facultat de gastar lo que convingues, eom lo sobredit es de veurer en la sobre estada deliberacio.

Disgregat lo Concell lo Illustre Consistori, posant en exequicio dita deliberacio, passaren a anomenar per Junta primera y principal los subjectes següents:

Francisco Saleta y Morgades
Jacintho Sayz

Francisco Comalada y Olivera

Lo Dr. Albert Vilavella

Lo Dr. Joan Taraval

Fructuos Fontçuberta

Lo Dr. Ignasi Moreta

Anton Parer

Francisco Vila y Puigrobi.

Feta per dits senyors Concellers elec-

cio de las personas sobrenombradas, donaren orde als Verguers pera que los convidassen per las dos de la tarda en Casa de la Ciutat.

Dita Junta convocada passá al examen y discurs del que se haurie de executar; y en primer lloch per medi de dos Ciutadans, que foren Jaume Portell, natari y Sagimon Boxeda se passá a participar esta alegre noticia al President del Illustre Capítol, Capbrever, Administradors de la Pietat y Prelats dels Convents tant de Religiosos, com de Religiosas de la present Ciutat suplicantlos tinguessen a be ab llurs sacrificicis, y santas oracions pregar a Deu per la salut, y felis camí de sa Magestat.

Feta esta diligencia per dita Illustre Junta fonch feta per aquella comissio, o Junta de vuyt personas per cuydar de parar, y preuenir lo Palacio Real que foren los subjectes següents:

Francisco Saleta y Morgades

Anton de Bergada

Benet Cases

Victorino Salles

Francisco Prat y Cenjulia

Lo Dr. Joan Tarraval

Sagimon Boxeda

Francesch Luciá.

Axi mateix fonch feta Junta o Comissió a quatre personas pera que estas cuydassen de las Alimarias, y festas de alegría, y per dit effecte foren anomenats los subjectes següents:

Fructuos Fontcuberta

Lo Dr. Albert Vilabella

Lo Dr. Ignasi Moreta

Anton Parer.

També fonch feta Junta o Comissió a vuyt personas per cuydar de acomodar la Comitiva, y guardas de sa Magestat, per lo que foren elegits los subjectes següents:

Francisco Vila y Puigrobi

Anton Bosch, notari

Jaume Clos, notari

Jaume Portell, notari

Pere Cases, notari

Francisco Carbonell

Joseph Alauall

Juan Costa.

Mes hauant tambe fonch erigida Junta y feta Comissio a set personas per cuydar de donar prouidencia a la Casa Real en lo tocant a menjar, y beurer, y per est effecte foren elegits los subjectes següents:

Lo Dr. Francisco Calvet

Anton Cors, notari

Joan Francesch Mascaro

Francisco Riera

Francisco Alauall

Cristofol Riera

Joseph Massia y Arcarons.

Per disposar la guardia se hauia de fer a sa Magestat mentres estaria en esta Ciutat fonch feta comissio a quatre personas, que foren las següents:

Francisco Vila, notari

Joseph Comes, notari.

Joan Francisco Coromina, notari

Anton Cors, notari.

De la mateixa manera foren elegides dos persones per donar prouidencia en donar, y distribuir lo carbo, llenya, y pallas necessarias axi per la Casa Real, com de la Comitiua, Caualls, y ascemillas, y per ço fou feta comissio a las personas següents:

Joan Foruny

Francesch Amoros.

E per quant tambe hi hague balladas y festa de Toros per cuydar de una y altra cosa fonch feta comissio a quatre personas que foren las següents:

Jaume Portell, notari

Joseph Alauall

Pere Cases, notari

Fernando Cors.

Ultimament foren per dits Illustres senyors Concellers elegits dos personas en Sindichs per anar a recibir a sa Magestat y posar esta Ciutat a sas plantas, y per ço foren elegits:

Francisco Comalada y Olmera
Jacintho Sayz.

Estas Juntas, y Comissions fetas, en primer lloch fonch donada prouidencia, com lo Sr. Obrer cercàs totas las plassas, carrers y arreuals de la Ciutat fent recorrer las teuladas, y empedrar los carrers alla ahont se necessitaua y era menester, trahenne un gran promontori de terra deuant lo Conuent de Santa Clara de Monjas dominicas, se formá vna plassa capàs per tenirse los Mercats, com en efecte, mentras durá la mansio de sa Magestat, dits Mercats se tingueren en dita plassa de Santa Clara, quedant la plassa del Mercadal del tot desembarassada, sens vendrese en ella cosa alguna. Com sobre se ha dit escrigue dit Sr. Marques Perlas que lo arribo de sa Magestat seria lo dia Vint y tres, y se apressura la marcha, que fou lo arribo lo dia Vint y dos sobre lo mitj dia.

Ala que sa Magestat fonch mes ensa de Tona per trouarse los camins glassats a causa del fret, resuala lo cauall

en que anaua montat, y caygue dit Cauall, y de la cayguda quedá un poch lesiát de vna cama, y a no trouarse puntual vn de sos bolants arrimat a ell perillaua de pendrer major desgracia.

EXERCICI DE LA JUNTA PERA PREUENIR LA CASA REAL

La Junta erigida per preuenir lo parament de la Casa Real discorregue en primer lloch lo puesto, y en que part se deuria preparar aquella, sobre del qual assumpto ocorregueren moltes dificultats, sobre si seria en lo Palacio Episcopal o, en altrás parts, y encontrant per qualseuol inconuenients, per ultim resolguerem preuenirlo en la plassa del Mercadal lo qual fou mes asseratat per lo embelliment de la plassa.

Per la formació de dit Palacio prengueren la casa del General, y la Casa de Joseph Mascaró que estan contiguas comunicant aquellas ab un portal que se obri. Tots los aposentos y salas de dit Palacio se entapissen ab colgadas de drap de ras per ser en temps de Iuern posant en los portals cortinas y sauefas de domas carmesi ab guarnició de or, y en la Sala de dita Casa del General se posá lo Solio ab dossier de Vellut carme-

si també guarnit ab ruedo de sarrell de or, y las caygudas ab passamá de or, arrimat a la paret del costat dret de dita Sala preuenintse també per los aposentos los mobles necessaris, cuberts estos ab tapetes de domas ab guarnició de or, no se para llit per sa Magestat puig ell ja lo aportava; en dita casa se hagueren de parar set llits, per lo Sumiller y alguns patges, se estoraren totas las salas, y aposentos, y se perficionasen ab alguns quadros allá ahont fou menester. Per alumbrar ditas pessas a la nit se acudia tots los dias ab quatre atxas, quaranta Velas de mesa, y dotze velas llargas per las canalobreras se hauian posat arrimadas a las parets, las quals eran plateadas, no se posaren salamons per no ensuciar-se ningu ab la cera hauria distillat dels llums. Ultra de dita cera se donaren per las guardas, cuyna y cauallerías candelas de greix o, ceu, las quals cosas se donauan tots los dias al conde de Santalor o, a los ajudants, qui tenia incumbencia de dita Casa Real; Per ser en temps de Iuern se feya foch en lo aposento del retiro de sa Magestat en un escalfa panxas, lo qual se hauria guarnit ab dos caualls de bronze, y lo foch era de llenya de aspras ben secas.

La Cuyna per dita Casa Real se feu en la Casa de Joseph Mascaró en lo corral per donar major capacitat, preuenint, y resguardant aquella ab teulada, y un o, altre dels anomenats anaue y frequentauen dita Casa Real per si faltava alguna cosa per donar deguda prouidencia.

EXERCICI DE LA JUNTA PER PREUENIR LA GUARDA

Los subjectes elegits per disposar la guarda per sa Magestat conuocaren a tots los Collegis y Confrarias de la present Ciutat, als quals participaren lo assumpto de hauerlos conuocats, suplicantlos, que en ocasió tant felis, se dignassen servir a Sa Magestat y honrar la Ciutat, allistant de dits Collegis y Confrarias aquellas personas que regoneixessen mes aptes, y apróposit, per formar dita guarda, y que cada hu de dits comuns se seruis aportar la llista dels subjectes aproposit, per lo referit.

Ohiren gustosos uns, y altres, conuocantse separatim dels Comuns Unanims y conformes tots convingueren a la petició sels hauia fet, aportant cada Col·legi, y Confraria sa llista, que entre tots foren quatre cents y setanta, y distribuïts estos per dita Junta per formar tres com-

panyias, digueren als Consols y priors de ditas Confrarias que ells se elegissen los Capitans, y demes officials, los quals de comu concentiment anomenaren en Capitans a don Geronim Ferrer Lluquia y Cebassona, don Felix Sala y Casala, y Joseph Moragull cavaller, y per los demás officials ho posaren en sort sobre a que Confrarias tocarian los tinents, Alferes, Sargentos y Cap de esquadras, y axi mateix elegiren dos Ajudants, per entrar ditas guardas se preuingueren tres atambors y dos estandarts.

EXERCICI DE LA JUNTA PER ACOMODAR LA COMITIUA
Y GUARDAS DE SA MAGESTAT

Las personas elegidas per acomodar la comitiua y guardas de sa Magestat diligenciaren en buscar Casas y axi mateix robas per acomodar los senyors veniën ab sa Magestat y axi mateix sas guardas, preuenint las Casas mes, y menos segons la calitat de las personas, y ja antes del arribo Vingueren los Apresentadors, als quals sels donaren en escrits los noms, y cognoms de las Casas ahont cada qual hauia de acomodarse, ab la qual disposició se acomodaren tots ab tota quietut y prestesa.

La Junta y personas elegidas per cuidar de las Alimarias y altres festius en primer lloch feren publicar una crida; ab la qual se amonestaua, que tothom generalment se smeras en fer alimarias com mes, y millor porien y sabien per los tres primers dias.

Per la Ciutat se feren alimarias en las Casas del Concell posant atxas a tots los balcones y finestras de ditas Casas y dalt de la Terra artificiosas llanternas y poms, distribuintse las graeras per las plassas, carrers y arreuals de dita Ciutat.

Tenia la Ciutat preuingudas atxas per los balcones de la Casa Real, las quals no tingueren efecte per no stilarse en la Casa Real fer alimarias.

Per la armonia y musica, se preuingueren dos cobles de ministrils y altre cobla de clarins de guerra, posats esto ço es Vn coble de ministrils ab un catafal a la Mare de la font, altre a las Voltas de baix en lo mateix endret, y las trompetas en una casa al cap de Vall de dita plassa, los quals a porfia com baix se dira demostraren llur habilitat.

Axi mateix per los tres primers dias

se preuingue Inuencio de foch-la qual se tiraua en la cupula de la Font, hauent per en asso fet un catafal bolant sobre de la mateixa font, y per la breuedat del temps, y assegurar lo desempenyo se feu propi en Barcelona enuiar a cercar officials practichs y perits per tals empresas, lo que ab diligencia, se lográ y ab tot aplauso.

EXERCICI DE LA JUNTA ERIGIDA PER DONAR

PROUIDENCIA A LA CASA REAL

La Junta erigida per donar prouidencia a la Casa Real dos dias antes del arribo de sa Magestat tingueren un memorial en lo qual estaua escrit lo que se habia de manester tots los días, axi carnals, com coresmals, tant es a saber perdius, Conills, llebras, Carn de molto, de Vaca, Vadellas, canselada, tossino fresch, species, mantega, ortalissas, diferents heruas, pastas y moltas altrs cosas y apres de donat lo memorial augmentaren unas y altrs cosas; per donar prouidencia se scrigueren diferents cartas y enuiaren propis en unas y altrs parts, axi en la Marina per lo peix de mar, com en Ripoll y altres parts per Truytas, y a impulsos de estas diligencias

se conseguí lo poder assistir no sols ab lo que se demana, si ab mes superabundancia en tot, y cada día ja donaren al Coch major tot lo que se hauia de manester lo dia seguent; de forma que se dona tot lo que se habia de menester lo dia de la marxa que fou a las nou del mati, y ana a dinar en la Vila de Centellas, Vns y altres de dita Junta anauan a porfia a la Cuyna per veure si faltaua cosa per la deguda prouidencia.

**INCUMBENCIA DE LA JUNTA PER CUYDAR DE LA FESTA
DE TOROS Y BALLADAS**

Los subjectes elegits per cuydar de las festas de Toros, y balladas, sels recomaná esta incumbencia, puix apres de trouarse ab sa Magestat en esta Ciutat son secretari doná intenció, que fessen dits festius y axí se preuingueren per quant Vingue dita occasio ja per buscar Toros ja per serrar la plassa.

EMPLEO DELS SINDICHS

Los Sindichs hauran de anar a recibir a sa Magestat a la ultima posada, y posats a sos Reals peus diran y exposaran lo alboroso, y alegria ab que se

troua tota la Ciutat, y sos Indiuidios, de que se digne venir personalment a ella a honrarla, y axi mateix exequutat est primer compliment, procuraran saber si gusta que se li fasse entrada, y si voldra que se li fasse entrada o no, de qualseuol cosa procuraran donar auis per lo propi que ab si per dit effecte amenaran. Estas diligencias y preuencions preuingudas, vingut lo cas tant desitjat de posarse en exequucio, lo dimars al Vint y hu de dits mes y any se rebe segona carta de dit senyor Marques don Ramon de Vilana Perlas secretari predit, ab la qual auisaua a la Ciutat, que lo dia seguent al Vint y dos molt demati los dits senyors Jacintho Sayz y Francisco Comalada y Olmera, los quals no pararen fins a encontrar sa Magestat lo que lograren en la vila o, lloch de la Garriga; y apres de cumplit ab la incumbencia sels hauia recomanat, procurasen saber si gustaua se li fes entrada, y altres demostracions de regozijo, y se feu entendre a dits Sindichs que no volia entrada, si empero permetria se li fessen alimarias. Entesa per dits Sindichs la Real Voluntat per lo propi que amenaren donaren auis a la Ciutat.

Lo dia antecedent dits senyors Concellers hauien conuocat en las Casas de la Ciutat tota la noblesa, Cauallers, Ciutadans honrats, Gaudints de privilegi militar, Jurats de Concell, y altres Ciutadans als quals suplicaren que axi en lo arribo de sa Magestat, com en los demes actes, y functions se dignassen honrarlos, y cada hu de dits senyors Concellers feu eleccio de persona per la-dearlos, lo senyor Conceller en cap anomena Francisco Saleta y Morgades caualler, lo senyor Conceller segon anomena Joseph Moragull tambe Caualler, lo senyor Conceller ters anomena lo senyor Anton Camps y lo senyor Conceller quart anomena lo senyor Joseph Coll ciutadans honrats.

Tingut auis, que ja se assercaua sa Magestat se entra la guarda devant del Palacio, es a saber la companyia de don Geronim Ferrer, Llupiá y Ceuassona, y los senyors Concellers partint de Casa de la Ciutat quiscun de ells ab los quatre Proms o, subjectes nomenats, y ab molta altra comitiua, sen anaren a dit Palacio, ahont aguardaren, fins que arriba sa Magestat, qui entra per lo prat de la riera, rambla, y deualadas amunt, estant los camins a distancia de mitja ho-

ra de la Ciutat cusits de gent, cridan tots a un mateix temps Visca el Rey Carlos Tercer, y axi que entra per lo portal de Gurp y desbocà en la plassa comensaren a tocar los ministrils, trompetas ab tota armonia, y consonancia, la plassa no obstant sa capassitat era limitada per compendrer la gent que a ella habia acudit, los balcons, finestras, porxadadas, y moltas teuladas axi mateix estauan plenas de gent axi de la Ciutat, com de las cercanias, y altras parts remotas que hauian acudit, las damas y senyoras ricament ataiadas per los balcons y fou tanta la gritaria de Viua, Viua, que apenas se apercebian los ministrils y trompetas.

Al arribo los Concellers se posaren a la porta del Palacio, y desmontat sa Magestat del Cauall en que anaua, li feren la salua, y posantse deuant entrada y escala amunt, anant primerament los Concellers ters y quart, y apres lo en cap y segon, lo acompanyaren fins a la primera sala y al entrant de son quarto; y seguidament ab lo mateix orde, y acompanyament sen tornaren en casa de la Ciutat, ahont dits senyors Concellers donaren las gracias a tota la comitiua los hauia fet merse y los supli-

caren la continuacio per los demes actes, y se aduerteix que al arribar sa Magestat en lo Palacio, los Verguers dels senyors Consellers trahentse las massas de sobre los muscles posasen aquellas sota la assella del bras esquerra.

Lo mateix dia y al cap de poch rato per medi dels dits dos Sindichs se enuia a Palacio a demanar llicencia, y hora per besar la ma a sa Magestat, la qual sels dona y assenyala per las quatre y Vn quart de la tarde arribada dita hora partiren dits senyors Concellers de Casa de la Ciutat acompanyats cada hu de son Prohom y ab gran comitiua de Cauallers, senyors gaudins de Priuilegi militar, y de molts altres Ciutadans, y anant ab molt espacio y grauedad, y a la que comensaren a eixí en la plassa fou afauorida sobre manera esta Ciutat de sa Magestat puyz isque publicament en Vn dels balcons del salo mirant lo Consistori, ahont estigue un rato fins y a tant que foren entrats tots en la entrada y Volta de dit Palacio, y a lentrada de aquell dits Verguers dels senyors Concellers baxant las massas se posaren aquellas sota lo bras esquerra, pujats dalt en dit Palacio entraren sols en lo salo en que estaua parat lo solio, y do-

sser los dits senyors Concellers, quedant fora los Verguers y comitiua, y apres de hauer lo Conceller president donat las gracias a sa Magestat de hauerse dignat honrar esta Ciutat ab sa Real presencia, pressehint las degudas reuerencias, de Vn en Vn li besaren la ma, y cumplint ab est obsequi, ab la mateixa conformitat sen tornaren a Casa de la Ciutat, ahout axi mateix donaren las gracias a la Comitiua per la asistencia sels habia fet, suplicantlos la continuacio en los demes actes.

Poch rato apres desta embaixada per la Ciutat la feu lo Illustre Capítol de la Santa Iglesia, la qual feu ab la disposicio y grauedat ques segueix, tots los senyors Capitulars anauan sens manteu, y en lloch de manteu aportauan Vna lloba de tafeta negra de la mateixa llargaria, partiren de la Catedral, anant primerament lo Verguer de dit Capítol, tras est, se seguia lo mestre de serimonias ab son bonete, y ab sa mangala o, insignia ab cap de plata, seguia apres dit Illustre Capítol ab passos molt graues, y mesurats, anant en la primera fila ço es en lo mig lo Senyor Ardiaca, tenint a son costat dret, lo Senyor Sagrista, y en lo esquerra lo Senyor Dega, y apres se se-

guian senyors Capitulars de dos en dos per orde de antiguetat de canonicat, anant tots ab bonetes en lo cap, a quatre passos dells anauen tots los officials de dit Illustre Capitol axí mateix ab bonetes en lo cap, y tras destos los patges de dits senyors Capitulars; era tal lo concurs de gent, que de vnas y altras parts hauia acudit, que per passar las embaxadas, era precis, que los sargentos, y demes officials a impulsos de molta diligencia fessen apartar la gent, al entrar dit Capitol en lo Palacio, lo Verguer de aquell abaixa la massa, ab la conformitat se ha dit dels Verguers de la Ciutat. Feta per dit Illustre Capitol se despedi besantli de Vn en Vn sa ma, y prenent per lo carrer de la Riera, se restitui a dita Cathedral. Tota la tarde ditas coblas de ministrils y clarins posats en los puestos referits a porfia los Vus als altres anaren ab tota consonancia tocant llurs instruments, de forma que luego que acabaua lo Vn coble reprenia lo altre. Tots los dias se continua esta musica ab la conformitat sobre espresada comensant a las deu del mati, fins a las dotze del mitx dia, y de las dos de la tarde, fins a serrarse la nit, y apres a la nit axí que se comensauan las alimarias,

fins que se acabauan aquellas alimarias.

Estaua preuingut que las alimarias las comensassen tots en Vn mateix temps que seria al punt de las set de la nit, a la qual hora se assenyalaua ab la Campana de casa de la Ciutat y en lo interim que durauan ditas alimarias contribuia a la festa la armonia de las campanas de la Catedral.

Las quatre personas elegidas per cuydar de las Alimarias y festas de foch molt prest la tarde de dit dia se conferiren en lo Real Palacio, ahont demanant lo Excelentissim Senyor Compte Altam, sumiller de Corps y Gentilhom mayor de sa Magestat y exint dit senyor li digueren se hauia preuingut una inuencio de foch per donar gust a sa Magestat, y axi Venien a saber si gustaua della, y en quant ne gustas desitjarian saber la hora, per donar prouidencia, y dit senyor conde Altam digue lo participaria al Rey, y que de sa Voluntat los auisaria, y entrant luego en lo quarto a poca distancia torna exir, dihent que sa Magestat gustaria della y que fos a las set y un quart de la nit, y que ja se donaria senyal, que seria posar un candelero en lo baico, y axi ab esta prouissio y advertencia, se despediren, arribada

la hora, y vist lo senyal del candelero en lo mateix punt se dona foch a la inuencio, que com ja sobre es dit estaua disposada ab un catafal volant sobre la font del mig de la plassa, de la qual gusta sa Magestat posat en mig del salo del Palacio y ab los balcon uberts; terminada dita Inuencio fou cosa admirablement gustosa lo seguir las plassas, carrers, y arreuals de la Ciutat, ab las moltas alimarias que tothom axi Ecclesiastichs, com seglars se hauien esmerat, contribuint axi mateix a ellas ab artificios ingeni la Iglesia Cathedral, a la qual acompanyavan las demes iglesias axi de Religiosos, com de Religiosas, anant a porfia qui mes ben disposada alimaria faria. ja en los Campanars, fatxadas y portals de las Iglesias, com sobre las bouedas de aquellas; y foren tants los llums axi de atxas, llanternas, com altres inuencions que sobre succehir esta celebritat molt cerca de la conclusio de la lluna, quant aquella te eclipsada casi tota la nit son resplandor, substitui lo artificios de las alimarias, no sols la claredad eclipsada de la lluna, sino tambe lo resplandor del mateix sol, conuertintse la nit en dia a impulsos del resplandor que ditas alimarias fecundauan.

Lo mateix dia a la tarda y apres de feta la embaixada per lo Illustre Capítol, anaren a besar la ma a sa Magestat tots los nobles, Cauallers, ciutadans honrats, y gaudins de priuilegi militar. Dijous al 23 lo Consistori dels senyors Concellers se conuocá en casa de la Ciutat, y a las nou horas enuiaren los dos Sindichs a Palacio per saber de la salut de sa Magestat, y com ho hauia passat aquella nit, qual compliment se continua tots los dias següents mentres fou en esta Ciutat.

A las deu horas antes del migdia se muda la guardia ab tot orde, y disciplina militar, fentse aixis mateix guarda de dia y de nit en los portals de la Ciutat per assegurar la quietut.

Lo mateix dia al matí anaren tres doctors, ço es un de cada Col·legi ab lo Vadell ab sa massa a suplicar per part de la Uniuersitat sels concedis llicencia per posarse als peus de sa Magestat y besar sa Real ma, la qual fouch concedida y donada hora per las quatre de la tarda.

A la hora assenyalada partiren de la Uniuersitat en forma los tres Illustres Col·legis, ço es de Theologia, Jurisprudencia y Philosophia, los quals partiren

en esta forma, es a saber lo Vadell ab sa massa, y gramalla deuant, apres se seguia lo senyor Rector de dita Uiuersitat lo Illustre Senyor Iuo Cassanyes, Capella de honor de sa Magestat adornat ab sa beca, e Insignia de Rector al qual ladeauan los degans dels Illustres Collegis de Theologia y Jurisprudencia; a ço es lo dega del Collegi de Theologia la ma dreta y lo dega del Collegi de Jurisprudencia a la ma esquerra. y apres de ells se seguian los demes doctors de Theologia y Jurisprudencia, interpolats de dos en dos, y ultimament doctors en Philosophia axi mateix de dos en dos adornats de capirots y borlas, ço es los doctors Theolechs ab capirots y borla blanch, los doctors en lleys bonetes ab lo Capirots color vert, los doctors en lleys seculars ab lo capirots color carmesi, y los doctors en Philosophia ab lo capirots morat los quals entre tots foren en numero siuquanta y quatra, si alegraua a la vista la diuersitat de las Insignias ab que anauan adornats, suspenia la Magestat y modestia ab que anauan, y admiraua mes la sciencia, y prudencia que en ells concurria. Era tant lo concurs que assurti a gosar de est magestuos obsequi que fou precis, que los sargen-

tos, y demes officials de la guardia, se aplicassen en fer apartar la gent per passar. Axi que arribaren al Palacio lo Vadell se posa la massa sobre lo bras esquerra, y entrats dits Collegis y doctors en lo salo, y deuant solio en que estaua assentat sa Magestat dit Illustre senyor doctor y canonge Iuo Cassanyes preueré Rector, en nom y per part de dita Uniuersitat y Collegis, ab sa acostumada eloquencia, profunditat y sciencia feu sa oracio que per ser tant docta, sabia, y discreta, per perpetua memoria se inserta en lo present Acort, y dita oracio feta anaren de un en un a besar la ma a sa Magestat, qual obsequi fou per sa Magestat de tanta estimació que arrobauli son Realt carinyo, apres de despedits dits Collegis y doctors de sa Real Presencia, y tirant aquells ab la mateixa mesura y grauedat per la part de baix de dita plassa isque sa Magestat en lo balco pera gustar mes de aquella generosa y magnifica accio.

Antes de serrarse la nit los quatre subjectes elegits per cuydar de les Inuencions de Foch tornaren al Real Palacio y digueren al Sumiller lo Excellen-tissim Senyor Compte de Altam, que la Ciutat per obsequiar y donar gust a sa

Magestat tenia preuinguda segona inuencio, y que venian enuiats per veurer y saber, si sa Magestat gustaria della, y entrat dit Excellentissim Senyor Compte en lo quartò de sa Magestat per dessaber sa Real Voluntat, al cap de poch rato isque y digue a dits comissaris que sa Magestat hauia gustat molt lo dia antecedent de la inuencio y axi que continuassen la segona a la mateixa hora y quant se fassa lo mateix senyal del dia antecedent.

Tocadas las set, se toca la Campana de Casa de la Ciutat per senyal de encendrer las lluminarias, y al cap de un rato quant aparegue a sa Magestat, se obriren los balcons y se trague lo senyal del Candelero en lo balco, y luego se dona foch a la inuencio, que si be la del dia antecedent dona gust a sa Magestat esta segona li aparegue millor, la qual inuencio consumida y acabada continuaren las alinarias, y musica de la mateixa conformitat que se ha dit en lo primer dia.

Diuendres als vint y sinch a la hora acostumada se entra la guarda y sa Magestat ana a missa en la Cathedral, y se obseruaren las solemnitats següents: en primer se preuingue lo talem bo de

la Ciutat al peu de la grada del fossar, y sobre la grada estaua parat un estrado de vellut carmesi y una almoada, y sobre ella la Santissima Vera Creu; partiren los senyors Concellers de Casa de la Ciutat ab la mateixa Comitua de Proms y acompanyament de molts Cauallers y Ciutadans, aguardantse dins de la Seu quant arribaua lo Senyor Rey y axi mateix estaua preuingut lo Illustre Capitol y Reuerent Clero ab los ganfarrons, bandera de Sant Pere, y Creu alta, estauan axi mateix preuinguts en la plassa deuant dita Cathedral los ministrils y Trompetas, sa Magestat monta a cauall dins lo Palacio a qui acompanyauen molts cauallers tambe a cauall, rodeat de la sua guarda, y en son seguiment ana tambe la Companyia que estaua de guarda, prengue lo cami per lo portal de Gulp, deualladas auall y entra per lo portal de Mallolas y carrer de la ramada, axi que isque del Palacio fins entrat dins la Cathedral, fou continuo lo crit de Viua, Viua, puyx tots los carrers y plassas estauan casi plens de gent. Al arribar cerca la escala de dit fossar desmonta del cauall, estant ja en dita escala preuinguts los Senyors Concellers ab lo talam, las Varas del qual aportauan es a

saber las dos primeras los senyors Concellers en cap, y segon, las dos del mig los senyors concellers ters y quart, y las dos ultimas, los dos primers Proms. Estauan com se ha dit preuinguts lo Illustre Capitcl y Clero ab lo gremial, qual aportaua lo Ardiaca per trouarse la Sede Episcopal Vacant, adorada que hague sa Magestat la Santissima Vera Creu, y posat sota lo talem a la ma dreta de dit Senyor Ardiaca, anaren entran processionalment en dita Cathedral, y entrant ja se entona lo Te Deum los cantors ab artificiosa armonia, y a passibilitat de cant, y al entrar del cor los Consellers dexaren lo talem, y se posaren deuant de sa Magestat, anant primers los Consellers ters y quart, y apres los Concellers en Cap y segon, passant per lo mig del Chor, del qual se hauia tret lo feristol que estaua en lo mig, quedant aquell desembarassat, y a ia que arribaren al peu de la escala del presbiteri dits senyors Concellers se pararen, y puja sa Magestat, y pujat que fou en dit presbiteri pujaren tambe dits senyors Consellers, per gracia special los feu sa Magestat, y se posaren agenollats a la tarima del escon de la part de la epistola en que acostumauan estar, no pujant ab ells ningu

dels Proms; sa Magestat se arrodilla sobre almoada en lo estrado se li hauia preuingut.

Lo Santissim Sagrament del altar (que per eternitats sia alabat) estaua exposat patent, finit lo Te Deum lo Senyor Ardiacha, qui officiava digue la oracio, y dita aquella baxaren los quatre Cabiscols, y posats en lo Chor, se comensà lo offici, lo qual celebra lo Illustre Senyor Don Jayme de Cortada Ardiaca y Canonge, seruintli de Caper lo Illustre Senyor Doctor y Canonge Joseph Granyo prebere Canonge antiquior y dega, de Assistentents de diaca, y subdiaca lo Doctor Francisco Poqui y Felix Boxeda preberes canonges mes antiquiors de dit Illustre Capitol, en lo mateix temps ques celebraua lo offici, se digue una missa resada en un altar se hauia parat en dit presbiteri, al costat del altar major a la part del euangeli, los afficionats y Cabiscols anauan ab los Vestiments de brocat son en dita Cathedral, per cantar la epistola y Euangeli, se posaren dos faristols ab dos toualloles en lo mateix presbiteri, al cantar lo Euangeli isqueren dos dels Patges de sa Magestat ab atxas enceses, quals tenia previngudas lo Illustre Capitol, acabat de cantar lo

Euangeli, axi que hague adorat aquell lo missa cantant, lo dit Sr. Canonge Joseph Granyo, qui seruia de Caper ana ab lo missal obert al solio de sa Magestat; qui ab tota ternura, y deuocio adora dit sant Euangeli; prosseguint la missa y a la Consecracion tornaren exir dits dos Patges ab las atxas encesas, axi que lo celebrant hague donada la Pau a dit son Caper, immediatament dit Caper ana a donarla a sa Magestat, a dits Concellers nos dona la Pau; acabat lo offici seguidament se digue la letania per esser special deuocio de sa Magestat; dita letania acabada dits Concellers baxaren baix al peu de la escala y axi que anaua deuant sa Magestat ab lo Gremial a la ma dreta lo missa cantant, anaren encaminantse dret al Chor, y al exir de aquell prengueren altre vegada lo talem posantse sa Magestat sota de aquell ab lo gremial, com sobre es dit, y a la que foren en la escala de dit fossar, se pararen, y fent uns, y altres a sa Magestat la deguda reuerencia monta altre Vegada a Cauall, junt ab la comitiua, ab la conformitat que se ha dit de la anada, y prenent per los carrers de la ramada y de la riera se restitui a dit son Real Palacio y los Concellers en casa de la Ciutat.

Lo Illustre Capítol magnanimo y sempre prouido en sas accions per lograr ab tot desempenyo tant glorios assumpto, axi que tingue noticia de la dita se hauia de merexer en esta Ciutat de tenir, y gosar en ella la presencia de la Real Persona, pera preuenir, y disposar la Santa Iglesia, Cathedral, adames de son obrer ordinari, feu comissio a quatre senyors Capitulars, per cuydar del adorno de dita Iglesia, la qual se disposa com se segueix, se adorna en primer lloch la portalada; dalt sobre la fatxada de Iglesia posaren tres estandarts, y lo mateix dalt sobre lo Campanar; la Iglesia tota, axi al entrant, com en los cruzers, y presbiteri, y lo Chor dins y fora cubertas las parets de hermosas colgaduras de seda de tots colors, se extrague del Chor lo gran faristol que hi habia dins de aquell, las calabroneras las platearen, y odornaren ab unas carxofas doradas posant ciris per tots los brocals de aquellas, sobre del Chor al entrant en que se troba Vna figura de bulto de Sant Pere vestiren aquella ab alba, capa pluuiat y Tiara y dos atxas a cada costat, a la altra part de dit Chor

que mira al altar major, axi mateix se posaren quatre atxas dos a cada part, a la rexa adames del ciris grossos, se posaren sis atxas ço es tres a cada part, en lo altar se posa lo parament o, dosser blanch com se acostuma en la Octaua de Corpus, sobre lo retaula axi mateix se posaren quatre atxas, de dalt de la boueda de la Iglesia axi en la nau com en lo cruzero penjauan unas banderas de domas de las Confrarias desta Ciutat, lo solio y dosser per sa Magestat se posa dins dit presbiteri a la part del Euan-geli, deuant la porta de la sagristia, axi que seruia per sagristia la Capella del Sacrari que es tras del altar major; totas las Capellas de dita Iglesia estauan ricament adornadas y ab molta lluminació.

Per la festa de Toros se serra la plassa, y axi que foren las dos trague de Vn dels balcones de Palacio un estrado de Vellut carmesi, y una sola cadira de Vellut del mateix color guarnida de or per sa Magestat, los Concellers estauen preuinguts en casa de la Ciutat ab las gramallas y ab sos Proms, axi que isque lo Rey entra la guarda que estaua deuant Palacio a dins del mateix Palacio, y trahent los sargentos tota la gent de

dit Palacio queda aquella desembarasada y limpia de gent, y axi que isquesa Magestat en lo balco, tothom se descubrí lo Cap, y fou tal lo crit de Viua, Viua el Rey que tot aquell gran concurs feu, que apareixia hauia de arribar al cel, los Concellers tambe sempre estigueren en lo balco de casa la Ciutat sens estrado, y descuberts de cap, y quant sa Magestat se posaua de peus, axi mateix se alsauan dits Concellers. En primer lloch aportaren la Aguila deuant palacio y hauent fet una dansa, retirada aquella, se dona principi a dita festa de toros per los quals se feu un toril ab bigas, y pots al capdeuall de la plassa, y mentres dura la festa may cessaren de tocar los ministrils y trompetas.

Acabada la festa de Toros anaren a besar la ma a sa Magestat las comunitats de Religiosos desta Ciutat, apres de dits Religiosos anaren tambe a besarli la ma los molts Rectors que desta Diosesi hauian acudit, que feren en numero de sexanta, y apres de dits Rectors anaren per lo mateix effecte lo Reuerent Capbreuer y Clero desta Santa Iglesia, qual acció dels Rectors y clero no fou menos que las demes, puix per ser ja la nit serrada anaren ab la assisten-

cia de gran numero de atxas encesas.

Finides estas embaxadas apres a las set horas de la nit se feu senyal alsant la Campana de las Casas del Concell per encendrer las alimarias, y demanada per los quatre Comissaris la llicencia, y hora per la tercera inuencio de foch, y concedida aquella per sa Magestat ab tot gust com en los dos dias antecedents, vingue la hora y donat lo senyal ab lo candelero al balco, se posa puntualment foch a dita inuencio, la qual fou molt mes primorosa, que en los dias antecedents, y dita Inuencio consumida confirmaren las alimarias, y musica de ministrils y trompetas, com en los primers dias.

Lo dia dissapte als Vint y cinch sa Magestat no se mogue de casa, pero de dias, y de nits se feren balladas ab mascararas. y sens mascararas en la plassa del mercadal.

Lo dia de Diumenge entre las onze y las dotse horas ana a missa al Carme ahont se li preuingue estrado y dossier, ohint dos missas resadas y a la ultima se digue la lletania, a la qual Iglesia ana a cauall seguintlo axi mateix la guarda de la Ciutat y al exir y tornar a Palacio tocauan los ministrils y trompetas, com

sobre se ha dit, y a la tarde, y a la nit se continuaren las balladas ab grandissim concurs.

Lo dia de dilluns al 27 tampoch se mogue de casa, continua la musica dels ministrils y Clarins, y a la tarda hi hague altra festa de Toros ab la mateixa conformitat, y disposicio que en la primera y apres a la nit hi hague balladas.

Lo dia de dimars als 28 ana a Missa a la Cathedral, al anar tambe fou per lo mateix cami, y ab la mateixa conformitat, sols falta que no hi hague talem sino que los senyors Concellers isqueren a rebrerl ab lo modo dit al peu de la escala del fossar, y lo Capitol, y Clero lo rebe a la porta sens possesso; al puja: al presbiteri se obserua lo mateix que se ha dit del primer dia, se canta la missa del Santissim Sagrament, que sia alabat per sempre, y estaua esposat patient, al tornarsen lo accompanyaren fins al mateix puesto, continua la musica ab la conformitat dita y a la tarda hi hague tambe balladas y poch apres de serrada la nit hauent multiplicat las graeras en la plassa del Mercadal los senyors Officials de caualleria ab las Tropas portuguesas que estauan allotjadas per la plassa, ricament vestits, y ab los caualls

adressats feren diferents correrias, y càrreras en la plassa, y per gustar de ellas axi sa Magestat en vn dels balcons de dit Palacio, y acabadas ditas correrias feren balladas a las quals concorregue gran concurs de balladors y balladoras, uns disfrassats y altres sens disfrassar.

En cada nit mentres dura la mansio de sa Magestat hi hague sarau en Casa de Cauallers particulars, als quals conuidats assistiren molts senyors que anauen ab la Comitiua de sa Magestat, a honrar aquells, donant opulent refresch.

Dimecres als 29 poch antes de las nou del mati sa Magestat anà en la Iglesia de nostra senyora del Carme per ohir missa, en la qual ja estauan los senyors Concellers, y al entrar del portico de aquella lo aguardaren axi que isque del furlo o cotxe en que anaua, y fentli lo degut acato y cortesia: se encaminaren Iglesia amunt anant los Concellers deuant ab lo modo ja sobre esplicat, y al arribar a la escala del presbiteri en lo solio, y baix lo dosser se li hauia preuingut ohi dos missas resadas, y dita y celebrada la ultima, posat lo sacerdot arrodillat a un costat de la piauya del altar digue la letania, quedant sempre dits senyors Concellers ab sos Proms

baix en la Iglesia arrodillats, y dita letania acabada se alsa sa Magestat, y posantse dits senyors Concellers deuant en lo modo ja dit, anaren seruintlo, y acompanyantlo fins que fou assentat dins del cotxe y dit Senyor Conceller president li repeti las gracias no sols de la honra hauia fet a la Ciutat de venir personalment a ella; si tambe per los priuilegis, gracias, y merces li hauia concedit, y responent sa Magestat que quedaua agrahit y gustos se posa en marxa, y hauentse preuingut una cobla de ministrils sobre la torra del cap de las Deualladas, se posa a tocar, mentres que pogue veurer y registrar lo cotxe en que anaua sa Magestat y la Compañia de guarda aua seguint tras sa Magestat fins cerca la torra de Bru, ahont sels ordena, que se restituissen a la Ciutat.

Lo endema de ser arribat sa Magestat pujaren en casa de la Ciutat los quatre bolants que van cerca la Real persona los quals demauaren albricias a la Ciutat als quals se donaren ço es als tres quatre pessas de vuyt a quiscun, y al que tingue ditxa de resguardarlo de major desgracia quant caygue lo cañall sis pessas de vuyt; pujaren axi mateix altres bolants dels senyors de la comitua

de sa Magestat als quals se donaren dos pessas de vuyt a quiscun.

Ab la còmitiua de sa Magestat venian los Excellentissims senyors Conde Guido de Astaramberg, Generalissim de las Armas; lo Princep Antoni, Cauallerisso de sa Magestat; lo Compte de Ullfeld, Virrey y Mariscal de Camp; lo Compte Altam, Sumiller; lo Compte de la Corsana, Grandes de Espanya, lo Senyor Canciller y lo Senyor Marques Perlas, segretaai y molts altres titulars no se feu compliment algu a ningun de dits senyors no obstant de ser senyors de tanta graduacio per no esser de consuetut complimentarse a ningun, si sols obsequiar a la Regia Magestat.

Lo dia antes de partirse isque la llista de las gracias y merces que la Real Munificencia se digna fer axi al Comu, com als particulars. Primerament a la Ciutat li concedi y la condecora ab lo titol de Fidelissima, y sa Real Insinuacio al Illustre Capitol desta Santa Iglesia pera que concedis als graduats en facultat major en esta Uniuersitat literaria las insignias de Doctor, y axi mateix li concedi las demes merces que per part de la Ciutat se li suplicaren.

Als illustres senyors D. Jayme de

Cortada prebere Ardiacha, Dr. Francisco Poqui, Dr. Salvador Riera, preueres, Canonges de dita Seu de Vich los feu gracia de Capellans de honor de sa Magestat.

Al Dr. y Canonge Iuo Cassanyes, prebere, tambe Canonge de dita Seu de Vich li feu gracia de Predicador de numero y Capella de honor de sa Magestat.

A Don Joseph de Tort y Cortada li feu gracia de Compte.

A Francisco de Saleta y Morgades, de noble.

A Francisco Comalada y Canoues, ja difunt, de noble.

A Anton de Bergada y Torroella, de noble.

A Joseph de Graell y Castells, de noble declarant la noblesa antiga.

A Joseph Sala de Folgarolas, de noble.

Al Dr. Rafel Pages y Causal, de Caualer.

A Dr. Jaume Roger, Conceller en cap, de Ciutada honrat.

A Joan Francesch Coromina y Salles, notari, de Ciutada honrat.

A Cristofol Riera, de Ciutada honrat.

Al Dr. Ignasi de Moreta, de Ciutada honrat.

A Gabriel Ponsich, de Ciutada honrat.

Lo concurs de gent que acudi a tanta celebritat fou qual se dexa compendrer, pero fou tanta la misericordia del Senyor que tots los festins sobre mencionats se lograren ab tot contento, alegria, y quietut axi de sa Magestat, de sa Comitiua, de tots los Comuns, y particulars, sens experimentar la menor desgracia, ni ruido.

Tres dias apres de fora sa Magestat se escrigue a Don Francisco de Graell y Castello suplicantlo en nom y per part de la Ciutat se posas als Reals Peus de sa Magestat dient y euposantli que esta Ciutat se trobaua ab lo degut cuydado de com ho hauia passat per lo cami y com lo passaua ara de present y que lo mateix obsequi fes a la Reyna nostra señora.

Estas son per major las cosas que passaren dexantne altres de menors, de las quals se ha fet la antecedent adnotacio, pera que en cas semblant seruesquen de nort y segura pauta per lo degut asert. Per compliment y satisfacció de totas las quals cosas y celebritats gasta la Ciutat la suma y quantitat de.....

DISCURS DEL DR. CASSANYES

DEVANT DE S. M.

Señor

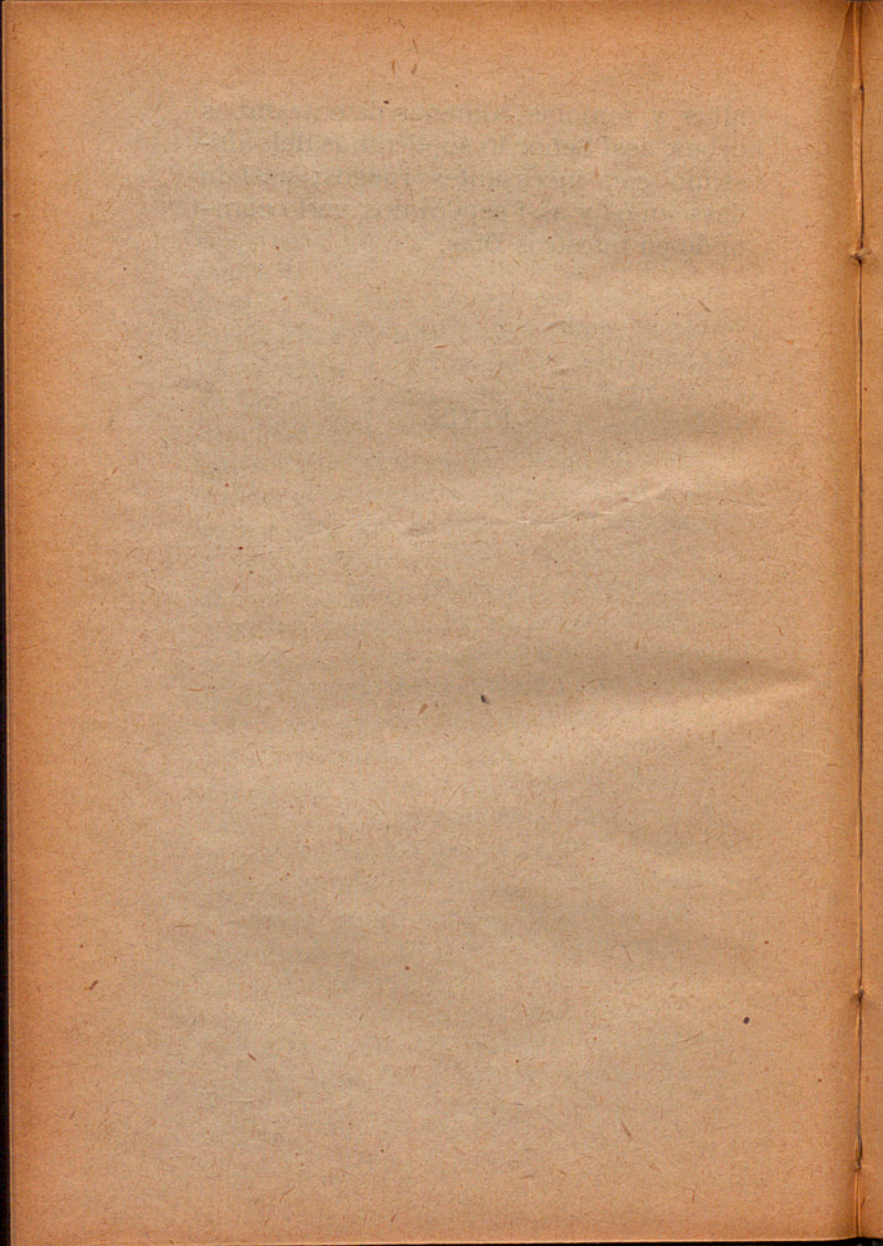
Siempre fue un goso y agradecimiento grande más difícil de explicar, que de concebir, porque siendo muy dilatados los senos del Corazon que le conciben, son muy limitados y estrechas las Cauales de la eloquencia que le expresan; por esta razon gozosos y agradecidos los Egipcios, à la magnanimidad y Clemencia del Emperador Julio Cesar, en ocasion que se digno visitarles, y honrarles con su real y deseada presencia, congratulandose de tan feliz arribo, manifestaron su Concepto, con un mudo, pero misterioso geroglifico, pues erigiendo vna eleuada piramide colocaron en la Cumbre della un Ojo muy Vigilante y dispierto, al rededor de la Piramide un manojo de sazoadas Espigas, una Espada, un globo, un Olivó y un templo, con un lema o Epigrafe que dezia: Julio Caesari semper augusto, totius Orbis Moderatori, ob animi Clementiam et

liberalitatem Aegiptii communi aere ere-
xere: insinuando con esto que lograuan
todos los bienes con la presencia de su
Principe, la tierra su feracidad y abun-
dancia simbolizada en las Espigas, los
Vasallos su defensa significada en la
Espada, la Republica su prudente go-
bierno figurado en el globo, los Desua-
lidos su refugio expressado en el Oliuo,
la Religion su aumento decifrado en el
templo; assi espressaron los Egipcios el
goso y gratitut que les cabia del feliz
arribo de su Principe y assi manifesta
tambien esta Uniuersidad literaria Auso-
nense, lo inefable de su alborozado
agradecimiento, añadiendo á la Empre-
sa de los Egipcios la Sal que es simbolo
de la sabiduria, pues deuiendo las letras
de nuestra Uniuersidad, al zelo y amor
que Vuestra Magestat les tiene, el ha-
uerle condecorado con el honroso titulo
de Regia, deuen en el dia de oy por su
natural corriente reuerter obsequiosas
al Mar de quien sus gracias salieron con
un mote que diga: Venerunt nobis om-
nia bona pariter cum illo, y con otra le-
tra: Omnia flumina intrant in mare quia
omnia exeunt ab eo. Concluyendo la
Empressa de nuestro geroglifico con una
aguila Real, que llenando sobre sus alas

sus Polluelos, exponiendo el Pecho á las Saetas y volando y circuendo el monte donde tiene su nido diga la letra de su Empresa. Ego portavi vos super alas meas et rupe nidi circumvolo orbem. Bien conocemos Señor que todo el esfuerzo de nuestras expresiones no puede empear á corresponder á lo inmenso de tan soberana deuda, pero Esperamos que la Real Clemencia de Vuestra Magestad admitira en sacrificio en sus augustas aras nuestros fidelissimos y obligados affectos con los quales incesantemente repetimos lo del Poeta: Viue, bea, gaude, regna, floresce, triumpha, Viva Vuestra Magestad los nestoreos años para Consuelo de sus fidelissimos Vassallos, goze Vuestra Magestad con possession pacifica sus dilatados Dominios, en premio de sus continuas fatigas. Reyne Vuestra Magestad con el mas fausto y feliz Imperio para terror de sus Enemigos, florezca y fructifique Vuestra Magestad con la bendicion diuina, con sucession dilatada como necessita esta Catholica Monarchia y triunfe Vuestra Magestad de todos los Coraçones, como merece su justissima Causa, asta que los gloriosos pendones de sus triunfantes aguilas y armas se vean tremolar sobre las mas

altas y remotas almenas de entrambos
orbes; assi Señor lo suplicamos del alti-
ssimo con incessantes ruegos; assi lo
desseamos y assi esperamos verlo cum-
plido en nuestros Dias.

FINIS

Commemoració de la Batalla de Vich

(20 DE FEBRER DE 1810)

Tot just la Junta Corregimental havia tornat el dia avans a Vich, quan el dia 2 de Febrer de 1810 a les quatre de la tarde un exèrcit francès de uns 10.000 homes y 1500 cavalls manat pel general Joseph Souham havia franquejat el Congost y era mes ençà de Centelles. La Junta Corregimental que dirigia aquí el moviment anti-francès y el governador militar interí, D. Ventura Vallgornera, pogueren fugir ab una hora d'anticipació ans que els francesos entressen a Vich. Primerament sen anaren a St. Barthomeu del Grau, amparantse ab els somatents y miquelets del Dr. Francesch Rovira, y al cap de dos días havia la Junta fet nova instalació a Alpens. Era lá tercera vegada que els exèrcits de Napoleon Buonaparte ens visitavan.

El Mariscal de Camp dels exèrcits de Ferran VII, D. Enrich O'Donnell havia rebut el dia 21 de Janer d'aquell any el nomenclament de Capitá General interi de Catalunya. Militar com era, se mostrá advers a les organitzacions de guerra que s'havien anat fent desde el principi de la campanya, y començá a formar verda-ders cossos d'exèrcit, a promouren quin-tes y aná extingint les antigues compan-yes de voluntaris (1).

L'O'Donnell reorganitzava l'exèrcit y aleshores reuni uns 8000 homens y 1000 cavalls a Manresa, havent sortit tant aviat com sapigué els francesos a Vich cap al moyanés, portant per aven-çada el coronel Milans y en Sarsfield. El dia 12 de Febrer un cos ben fort del exèrcit invasor volgué passar a Moyá, topantse ab altre espanyol manat pel brigadier Porta que desde Centelles sen anava a engrossar l'exèrcit del O'Don-nell. Les tropes aquestes tingueren de retirar y sort hagueren d'esser socorre-

(1) El Capitá de la companyia de St. Thomás en document oficial diu que fou estingida aques-ta a 10 Maig de 1810, pero documents del temps donan aixó com a fet ja en 13 de Març del mateix any.

gides per les tropes de Moyà que les reculliren. L'endemà els francesos pujaren per Collsuspina y els de la terra, que's trovaren ab la cavalleria que venia per la carretera, se replegaren cap a Sallent y Pont de Cabriaines. Els napoleònichs pogueren arribarse a Moyà ahont pernoctaren, pero l'endemà decidiren tornar enrera cap a Vich, puix que veyan que corrian perill.

Sembla que fou contra aquest cos francès la operació que feu en Sarsfield aquell dia 14, ab 1000 soldats y 60 cavalls que'ls esperá pels recons de Malla y els hauria copat enterament si de Vich no hi hagués acudit reforç. El dia 15 en Milans baixá també y s'entussiasmá massa en voler desfer un altre escamot francès; però 4000 soldats mes d'aquestos l'anavan a tancar, tenint sort de la protecció que li doná O'Donnell que desde Calders ab en Porta baixava de Moyà per impedir que el enemich se corregué cap al Congost. Aixó feu que aquell dia 15 se tanqués ab una desfeta pels francesos, no sens experimentar els defensors de la terra ben sensibles pèrdues.

Res mes hem pogut averiguar sobre lo que succehi aquells dias que antece-

diren al 20 de Febrer, memorable per la
BATALLA DE VICH.

D'aquesta els documents que hem vist en els arxius vigatans no'n diuen pas res, cosa natural desde'l moment que fou adversa per la gent de la terra. Els partes oficials de nostre exèrcit no sabem que'n digan cosa. Sols ne parlan, fent veure l'importancia que tingué, les relacions contemporanies escrites per gent de la Plana; donantne precioses noticies el Pare Ramon Ferrer l'autor del dietari que titolá *Barcelona Cautiva*, qui's prengué la molestia de copiar y traduhir al castellá. anotantla cuydadamente, la narració ben llarga y detallada que'n feu el parte oficial que el Mariscal del Imperi y Gobernador General de Catalunya pels francesos, General Augereau, Duch de Castiglione, enviá al Duch de Feltre, ministre de la guerra de Napoleon, parte fetxat a Gerona el 24 del mateix mes de Febrer, que fou publicat en l'afrancesat *Diari de Barcelona y del Govern de Catalunya*, el dia 22 de Març de 1810.

A aquest parte oficial tindrem de referirnos al redactar la descripció d'aquesta batalla de Vich, descripció en la que hi englobarém lo que resulta de lo

consignat pel P. Ferrer, pel historiador Blanch y per les notícies que n'hem pogut recullir nosaltres en les relacions que hem mencionat y que'ns han sigut trameses per la tradició vivent encara entre nosaltres.

El general O'Donnell donà una gran importància a lo que anava a succehir el dia 20 de Febrer. Havia portat ses forces a Moyà, concentranthi totes les tropes que pogué, fins trayentne de les places de guerra, reunint un conjunt que's fa pujar a 12000 homens y 1200 cavalls, tenint avisats a que compareguessen al lloch de l'acció els somatents den Rovira que's poden judicar en 3 o 4 mil homens.

Eran les set del mati quan l'O'Donnell havia fet embocar ses tropes a la Plana en tres columnes. La de la dreta, en que hi anava gran part de la cavalleria, estava dirigida pel general de brigada Porta, que baixà cap a Tona, portant els cavalls al extrem de la linea que devian formar les tropes de la terra. La del mitx estava manada directament per l'O'Donnell, que baixà per Collsuspina; la darrera o sia la de l'esquerra venia manada pel general de brigada Garcia Conde que devia baixar per Sentfores y la

Teyeda, ocupant les montanyes que dominan la Plana de Vich pel Ponent. L'ocupació aquest cos la feu tant malament que's quedà en les serres sens baixar a pendrer part a l'acció.

Els somatents y miquelets, que cubriren les altures al mando del Dr. Francesch Rovira, graduat de brigadier, baixaren desde Sant Barthomeu del Grau essent els primers d'entrar en foch; atacant una part d'ells el poblat y iglesia de Gurb ahont hi estava aquartelat el quart batalló del terç regiment d'infanteria de linea francesa.

Quan el general de divisió Souham, cap dels francesos, estigué casi cert dels moviments del exèrcit de l'O'Donnell, reuní tota sa divisió. El quarantadosé regiment de linea fou colocat al centre; el primer regiment d'infanteria lleugera fou posat a la dreta y el quart batalló del norantanta tres, apoyant el primer lleuger a l'esquerra; a mes de que la cavalleria sostenia els tres canons que posseia y les ales de la divisió.

L'atach començà per les colles den Rovira que devian pretenir dividir l'exèrcit francès y s'inicià a Gurb ab tal vivesa que semblava realment que allà se desenrotllaria lo principal de l'acció, pero

el general francès no's enganyà y ordenà que el quart batalló d'infanteria lleugera s'anés replegant ab bon orde a fi d'unirse a les demes forces, lo que logrà sens ferseli gran dany.

Una fuselleria molt forta s'empenyà immediatament al toparse les tropes franceses ab el cos central dirigit per l'O'Donnell que arribava de Munter cap a Malla. Els suïssos que portava ab si el general espanyol atacaren, mentres la cavalleria den Porta venia per la dreta per fer un moviment d'avenc, embestint als tres canons francesos, un dels que caygué aviat en poder dels espanyols. En Souham al habil moviment hi oposà el vintiquatrè regiment de dragons francesos y ordenà l'atach, acompanyantlo pel flanch esquer una companyia escullida de dragons de Napoleon. Aquest reforç francès desbaratà la cavalleria que tingué d'abandonar el canó prèis y retirarse com pogué, endinzantse en un lloch intransitable, potser als voltants del mas Ricart, ahont uns 30 cavalls quedasen enfangats y sens llibertat de moviments, essent fets presoners dels francesos. En aquest moviment contra la cavalleria s'arribà a lluytar cos a cos, de manera que el coronel napoleonic

Delorf fou ferit d'un cop de sabre en el braç esquer. Els tres canons francesos acabaren de fer retirar als caballs den Porta, enviantlos metralla.

L'O'Donnell disposà aleshores de les forces de reserva y procurá penetrar en el centre francès, atacant ab furia al regiment quarantadosé que manava el Coronel Espert que tingué sos vestits atravessats de bales. Aquest foch sostingut pels defensors de la terra fou apoyat pels francesos ab el batalló norantatres, durant tres hores l'insistent fuselleria sense que cap de les dues parts se doblegués a retirar. Per ço el general en gefe de les tropes defensores de Ferran VII disposà una atrevida maniobra probant de desmembar els flanchs napoleonichs, pero va detenirlo et primer regiment d'infanteria lleugera, manat pel Coronel Bourgeois, que acudi a les tentatives que feu, mereixent els elogis del seu generalissim.

Quan mes viu estava el foch una bala feri del front, a la part esquerra, al general Souham, qu'en poch mes hi pert l'ull, produhintli una ferida sagnant y dolorosa que l'obligá a abandonar el camp de la batalla, dirigintse desde'l mas Pla de Malla, ahont se trobava, cap

a Vich ab el temor de que no compareguessen les tropes que devia conduhir el brigadier Garcia Conde y no li sortissen atacantli la drete d'una manera que no tingués mes remey què fugir. Per xo el Souham, al esser en el palau del Bisbe per ser curat, donà péssimes noticies sobre'l resultat que s'esperava a les tropes franceses, pessimisme que se li convertí en optimisme quan, un cop curat de primera intenció, pujà a la torra del palau y mirant el camp ahont se donava l'acció compregué que no venia a l'O' Donnell l'ausili que tanta falta li feya. Aleshores es fama que'l francès digué al Bisbe Veyan: *Monsenyor, ara la victoria es nostra*. Y tornà al lloch del perill, a les dues de la tarde.

Durant l'ausencia d'aquest general portà l'acció per part dels francesos el general de brigada Augereau, nebot del generalíssim francès del mateix nom. Aquest ab èxit logrà que ses tropes del centre y drete detinguessen al O'Donnell que probá encara de fer desfilar per sa drete una columna d'infanteria, sostinguda per la caballeria, pero un atach que feu el vintiquatrè regiment de dragons, el tercer provisional de caçadors y un esquadró de caçadors de Napoleon,

trencá enterament aquella columna de tropes suïsses, part de les que tingueren que rendir armes y entregarse a discreció. L'exercit del O'Donell se vegé aleshores vençut y retirá, essent perseguit pels francesos durant mitja hora fins a Tona, pero pogué pendrer la montanya y fugitiu tirá costes amunt per tornar ahont havia sortit al matí plé d'esperances.

La victoria fou, donchs, pels francesos pero el fet es que la guanyaren pagantla ben cara, encara que ho amagaren tant com pogueren y exageraren visiblement les perdues que experimentá l'O'Donnell. En el parte donat al ministre de la guerra francès se deya que havian ocasionat als espanyols mes de 3500 morts y ferits y 3250 presoners, entre'ls que hi havia 125 oficials; alabantse a mes d'haber près algunes banderes, cent matxos carregats de municions y 500 caballs del exercit espanyol. En aquestes xifres te d'haverhi una manifesta exageració que fa impossible l'estat de les forces que restaren al O'Donnell. El Pare Ramon Ferrer, que diu haver recullits els datos d'un subjecte de caràcter que presenciá tota l'acció desde'l principi fins al fi y fou comissionat per atendre al socorro

dels presoners espanyols y obtingué el permis per enterrar als morts del seu exércit, diu que'ls presoners foren 400, de sarjant a soldat, 40 oficials y 105 caballs. La tradició vigatana, qu'hem recullit de viva veu, afirma que'ls defensors de la terra tingueren 700 presoners que foren trasladats a França, dels que n'hi hagueren molts que després feren la desgraciada campanya napoleónica de Russia. Una relació manuscrita que hi ha al arxiu del Capbreu de la Catedral diu que'ls espanyols perderen 1400 presoners y molts morts y ferits. Posar d'a-cort aquestes xifres es impossible absolutament.

Els francesos calificaren la batalla del dia 20 com «un dels fets d'armes de la guerra de Catalunya que fa mes honor a les tropes franceses, y el en que dites tropes han manifestat mes sacrifici y valor.» Que tingueren de ferne de sacrifici ho demostra la citada relació del Capbreu que posa que perderen mil homens. El fet es que l'hospital de Vich s'ompli de ferits y que durant els tres dies següents a la batalla els francesos en tres grans fogueres cremaren als seus morts en el mateix lloch d'aquella, haventse concedit després permis a nos-

tres tropes perque enterressen els morts espanyols dels que'n foren trobats el nombre de 49. El citat Pare Ferrer diu clarament que la pèrdua francesa sobrepujà a l'espanyola, haventne patit molta cavalleria y que ab la batalla del 20 de Febrer desaparegueren molts oficials y soldats francesos, que no's vegeren mes per Vich. Els francesos se vantaren de que'ls equipatges y hospital del exèrcit enemich parà en son poder, cosa natural desde'l moment que quedaren amos del camp.

De totes maneres es un fet que manaren desocupar tots els llits del hospital de Vich y afegeix el mateix P. Ferrer que en dos dies feren sortir 300 ferits cap a França. Els vigatans tractaren molt bé als ferits de la seva part y a alguns els proporcionaren roba per disfreçarse y fugir.

Una interessantíssima relació que escrigué el pagès Antoni Joseph Torrallebreta, contemporaniment als fets, diu ben clar, que si la batalla de Vich se va perdre fou sols per no haver entrat en acció la cavalleria de'n Porta y la retaguardia den Garcia Conde, lo que atribueix a *impericie o trahició*, afegint en una apun-tació que aquestos dos brigadiers eran

tractats y venuts als francesos. La veu popular arribada fins a nosaltres atribueix la pèrdua a no haver sortit a lloch el cos de tropa den Garcia Conde a qui encara avuy en nostre pais sel tracta de traidor. En Blanchy en Bofarull en l'Historia de la Guerra de l'Independencia diuen que'l cos que debia sortir per Santfores no sols no feu foch, com asseguraren en sa relació els napoleònichs, sino que ni tant sols se deixá veure per allà, y afegeixen que alguns esplican haver sentit com un oficial francès deya avans de començarse l'acció que en l'exèrcit imperial corria la veu de que si no faltava a la paraula un gefe espanyol que l'havia compromesa de contribuir ab sa defecció al triomf de les armes contraries, era segura la victoria. Per desgracia es cosa antiga en nostre pais suposar que sempre hi ha traidors, pero de totes maneres, lo que després feren en aquesta guerra tant en Garcia Conde com en Porta, no'ls abona pas prou per fer suposar com impossible el que fessen, sino una traició, una cobardia.

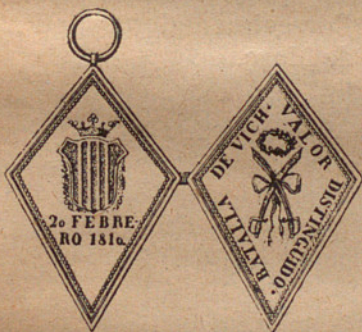
La Junta Superior de Catalunya judicà d'una manera ben satisfactoria pels que hi prengueren part, sa intervenció en la batalla de Vich. Per ço ab fetxa 4

de Març de 1810 donà orde de que la casa de la moneda establerta a Palma de Mallorca encunyés cinquata medalles d'or y cent de plata per premiar als que mes se distingiren en el fet d'armes. El dia 30 d'Abril tals medalles estavan ja fetes, pesant les d'or 12 unces 13 adarms y 9 grans del preuat metall, de vintidos quilats, y les de plata vint unces y un adarm, valent les primeres 384 lliures 16 sous 11 diners, y les segones qu'estavan llestes a 7 de Maig 126 lliures 7 sous 6 diners (1).

D'aquestes medalles n'han quedat els dibuixos publicats en la memoria sobre la citada casa de la moneda y en l'estudi sobre les monedes catalanes fet per en Joseph Salat. Aquestos s'avenen bé ab un exemplar de les de plata que's conserva en el Museu Provincial de Gerona. Son de forma losangeada ab angul mes obert superiorment que inferiorment, midant, sens la corresponent anella de sa part superior, uns 36 x 24 milimetres. Al

(1) *Balances o estados demostrativos de las cuentas de la Casa de Moneda de Cataluña. Precede una noticia exacta de este establecimiento, por D. Juan de Amat, Director y administrador del mismo.* (Palma, Imp. Agustí Roca, 1813).

anvers hi presentan l'escut de la casa reyal catalana, les quatre barres en tarja y corona de marquès, llegintse al dssota la fetxa: 20 FEBRE—RO 1810. El revers té dues espases creuades y surmontades ab corona de llorer, rodejantho tot la llegenda: BATALLA—DE VICH—VALOR—DISTINGUIDO.

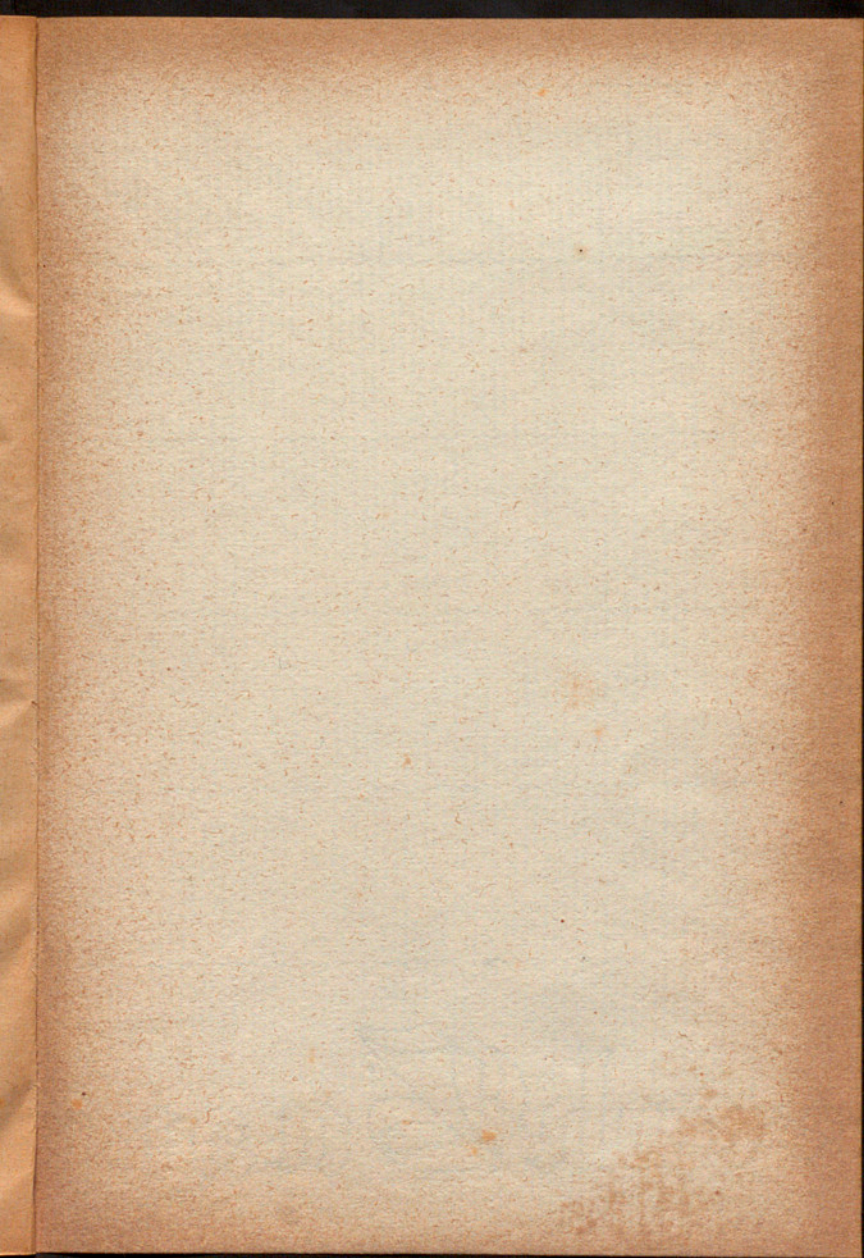

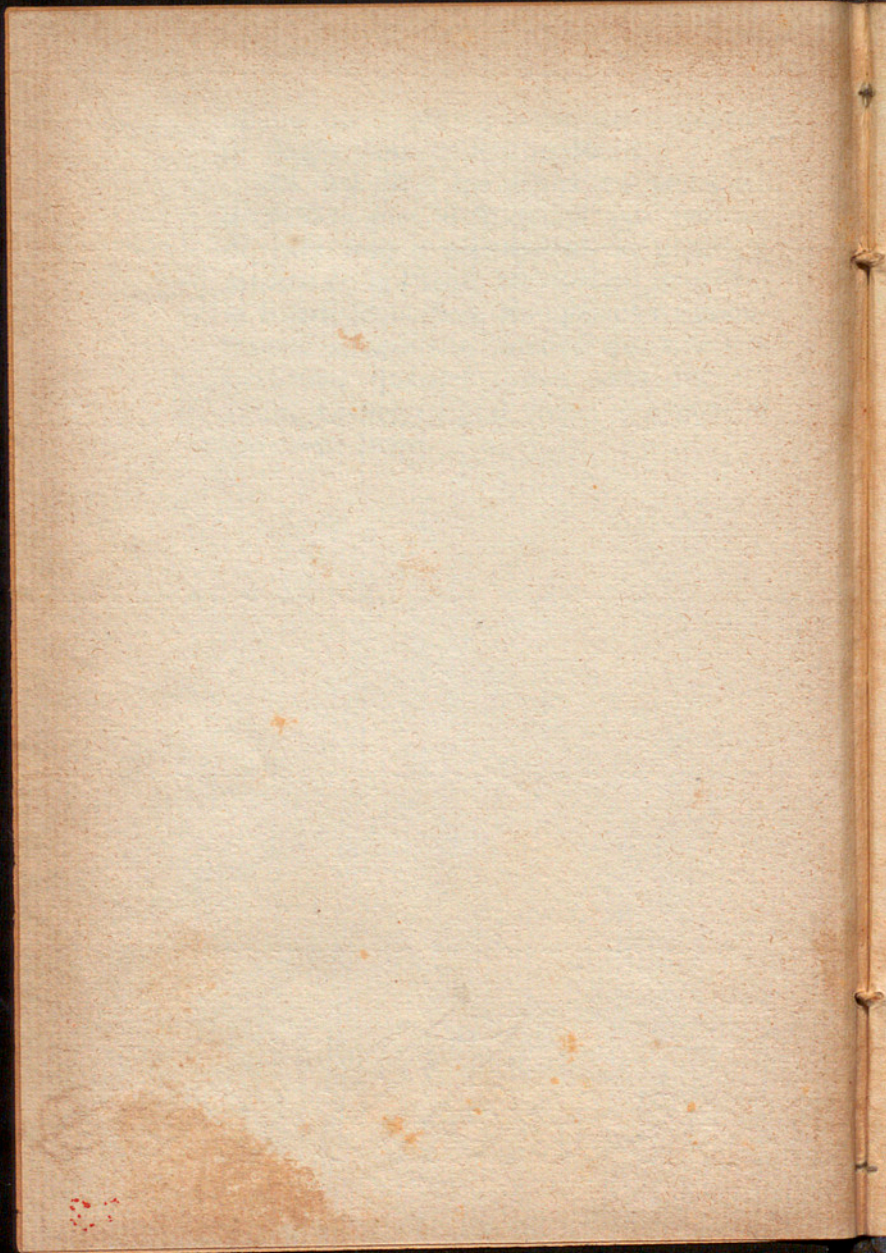
Els francesos un cop passada la batalla de Vich quedaren encara unes setmanes a Vich, corrent com sempre la Plana y saquejantla. A principis de Març havian sobretot corregut el ponent, de manera que el dia 10 semblava que hi havia por de que invadissen el Llusanés.

Per fi el dia quinze del meteix mes de Març, a les set del vespre se decidiren a

abandonar la plana, correntse cap al pla de Bages, sempre fent maldats.

En les dues invasions de principis de 1810 la gent no's decidi pas tota ni de bon troç a abandonar la ciutat y masies de la Plana. No obstant, mentres hi hagué francesos, les iglesies restavan tancades menys la Catedral que sols s'obria unes quantes hores cada dia. La Junta Corregimental torná d'Alpens el dia 18 de Març.

INSTITUT
AMATLLER
D'ART HISPÀNIC

ID. BID. 18548

NUM. REG. 872

MIG / 9.8.24.2981 /
HIS (18) 1911. Gud

INSTITUTO AMATLLER
DE ARTE HISPÁNICO

N.º Registro:

12º
872º

Signatura:

MIG
Vic (Barcelona)

Sala

Armario

Estante

MiG / 9.8.24.2981 / : HIS (18) 1911. Gud